

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Zapojení nestátních neziskových organizací
do integrovaného záchranného systému**

Autor práce: Lenka Křížová
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan
Odevzdáno: 6. května 2010

Abstrakt

Involvement of NGOs into the Integrated Rescue System

An object of the bachelor thesis is to map a cooperation of the Integrated Rescue System in the South Bohemian region with NGOs as another component of the Integrated Rescue System providing a planned help on request at rescue and liquidation works. The introduction of the bachelor thesis contains a description of legislative embodiment of this problem and some related conceptions. There can also be find a general characteristic of NGOs in Czech Republic and NGOs operating in the population protection in states neighbouring upon the Czech Republic. Another part of the bachelor thesis contains a description of NGOs involved in the Integrated Rescue System in the South Bohemian region and a board of NGOs. There are also defined agreements on planned help on request.

The aim of the bachelor thesis was to detect the involvement of NGOs in the Integrated Rescue System, to consider and to evaluate a degree of this involvement. From agreements made by the respective NGOs, from structured dialogues made with their representatives and at the same time from a questionnaire addressed to the members of Fire Brigade of the South Bohemian Region, which cooperate during their service with NGOs, there were drawn conclusions evaluating the exploitation of NGOs in the course of rescue and liquidation works. In the attachment of the bachelor thesis you can find a methodical aid, which will serve to NGOs as a material for a better orientation in the whole system.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Zapojení nestátních neziskových organizací do integrovaného záchranného systému vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 6. května 2010

Lenka Křížová

Poděkování

Děkuji Mgr. Štěpánu Kavanovi za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné rady, zástupcům nestátních neziskových organizací a příslušníkům Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje za poskytnutí potřebných informací. Děkuji mé rodině za pochopení a podporu v průběhu celého studia.

ÚVOD	7
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Integrovaný záchranný systém.....	9
1.2 Postavení neziskových organizací v právním systému České republiky.....	10
1.2.1 Charakteristika neziskových organizací.....	10
1.2.2 Rozdělení neziskových organizací.....	12
1.3 Nevládní organizace ve státech sousedících s Českou republikou	13
1.3.1 Záchranné systémy ve státech Evropy	13
1.3.2 Spolková republika Německo	13
1.3.3 Polská republika.....	15
1.3.4 Slovenská republika	18
1.3.5 Republika Rakousko	20
1.4 Nestátní neziskové organizace zapojené do integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji.....	23
1.4.1 Oblastní spolek Českého Červeného kříže České Budějovice.....	24
1.4.2 Jihočeská záchranná brigáda kynologů.....	25
1.4.3 Diecézní charita České Budějovice.....	25
1.4.4 Vodní záchranná služba ČČK pro Jihočeský kraj.....	27
1.4.5 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	28
1.4.6 Občanské sdružení ADRA	30
2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA	32
2.1 Cíl práce	32
2.2. Hypotéza	32
3. METODIKA	33
4. VÝSLEDKY	34
4.1 Panel nestátních neziskových organizací	34
4.2 Dohody o plánované pomoci na vyžádání	36
4.3 Síly a prostředky NNO.....	38
4.3.1 Oblastní spolek Českého červeného kříže	38
4.3.2 Jihočeská záchranná brigáda kynologů.....	39

4.3.3	Diecézní charita České Budějovice.....	40
4.3.4	Vodní záchranná služba Českého červeného kříže pro Jihočeský kraj.....	40
4.3.5	SH ČMS, okresní sdružení hasičů České Budějovice.....	41
4.4	Strukturovaný rozhovor s NNO	41
4.5	Šetření mezi příslušníky HZS Jihočeského kraje.....	46
5.	DISKUSE	50
6.	ZÁVĚR.....	52
7.	KLÍČOVÁ SLOVA.....	53
8.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
9.	PŘÍLOHY	57

ÚVOD

Život na planetě Zemi je s postupující globalizací v současné době z mnoha důvodů čím dál více vystavován celé řadě různých nebezpečí. Přibývá živelních katastrof vysoce destruktivního charakteru. Rizika následků průmyslových havárií se s ohledem na zdroje, postupy a prostředky používané v průmyslu neustále zvyšují. Nelze opomenout ani hrozby plynoucí z dramatického nárůstu mezinárodního terorismu či symptomy aktivit budoucího kybernetického terorismu, které by mohly vést k celospolečenským problémům vzniklým v důsledku selhání celých odvětví národního hospodářství. Další ohrožení vyplývají např. z náboženských, etnických či sociálních konfliktů. Hrozby přináší i používání moderních technologií a vzrůstající závislost společnosti na jejich využití. Zvyšující se energetická potřeba a s ní související hrozba postupného vyčerpávání přírodních zdrojů již v dnešní době začíná být též alarmující.

Rostoucí počet těchto negativních vlivů a událostí a zvyšování hrozeb jejich vzniku, složitost a technická náročnost likvidace jejich následků, byly podnětem pro řešení ochrany před těmito jevy, ale i pro řešení záchrany a ochrany. Pro provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací při mimořádných událostech byl v České republice vytvořen integrovaný záchranný systém. Jeho hlavním úkolem je koordinace postupu orgánů státní správy a samosprávy a záchranných složek při přípravě na vznik mimořádných událostí, na jejich likvidaci, zdolávání a odstraňování jejich následků. Kromě základních složek integrovaného záchranného systému, které tvoří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky, jsou ostatními složkami integrovaného záchranného systému mimo jiné i neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. A právě tyto

subjekty, spektrum jejich činností, odbornost, síly a prostředky a jejich využití v integrovaném záchranném systému jsou předmětem výzkumu této práce.

Bakalářská práce poskytuje přehled o nestátních neziskových organizacích poskytujících plánovanou pomoc na vyžádání při záchranných a likvidačních pracích v rámci integrovaného záchranného systému na území Jihočeského kraje. Jsou zde shrnuty informace o náplni a formě této spolupráce. Na základě získaných informací a strukturovaných rozhovorů se zástupci dotčených organizací je popsána nabídka činností jednotlivých nestátních neziskových organizací a způsob prokazování odborné úrovně nabízených služeb. V návaznosti na vyhodnocení zjištěných skutečností bylo předmětem zkoumání, zda jsou nestátní neziskové organizace při záchranných a likvidačních pracích při zohlednění jejich odborné úrovně využívány dostatečně, zda a jakým způsobem se tyto organizace zapojují např. v oblasti součinnostních cvičení či v oblasti vzdělávání.

Bakalářská práce poskytuje obraz o nabídce služeb nestátních neziskových organizací a jejich využití v integrovaném záchranném systému na území Jihočeského kraje. Přílohu práce pak tvoří metodický materiál, který bude sloužit nestátním neziskovým organizacím jako materiál k orientaci v celém systému.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém je legislativně zakotven v zákonu č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o IZS“). Tento zákon vychází z Usnesení vlády České republiky č. 246 ze dne 19. května 1993, k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému, které stanovilo 13. zásad integrovaného záchranného systému. Tímto usnesením byl integrovaný záchranný systém definován jako systém vazeb zabezpečující koordinovaný postup záchranných, pohotovostních, odborných a jiných služeb, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při likvidaci havárií. (7) Zákon o IZS pak definuje integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. (9) Zákon o IZS vymezuje jeho existenci, stanoví jeho složky a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po vyhlášení krizových stavů, tzn. stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky. Tyto složky jsou povinny rychle a nepřetržitě zasahovat s celoplošnou působností na území státu. Ostatními složkami IZS jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním

pracím. Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. (9)

Základním prováděcím předpisem k zákonu o IZS je vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů, která stanoví zásady koordinace složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu, zásady spolupráce operačních středisek základních složek, podrobnosti o úkolech operačních a informačních středisek a obsah dokumentace integrovaného záchranného systému, způsob zpracování dokumentace a podrobnosti o stupních poplachů poplachového plánu. (8) Poplachový plán zařazuje mimořádné události do čtyř kategorií podle závažnosti; stupeň poplachu předurčuje potřebu sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce v závislosti na rozsahu a druhu mimořádné události a také na úrovni koordinaci složek při společném zásahu. Podle poplachového plánu jsou povolávány i ostatní složky IZS. (1)

Jak je zakotveno v § 21 zákona o IZS, poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu IZS. Dohodami o poskytnutí pomoci jsou písemné dohody o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání, které uzavírá generální ředitelství nebo hasičský záchranný sbor kraje pro sestavení poplachových plánů a které stanovují rozsah poskytnutí pomoci ostatní složkou.

1.2 Postavení neziskových organizací v právním systému České republiky

1.2.1 Charakteristika neziskových organizací

Organizace působící v neziskové sektoru lze charakterizovat jako právnické osoby, které nebyly zřízeny nebo založeny za účelem podnikání či za účelem produkce zisku. Jejich dalším společným znakem je uspokojování konkrétních potřeb občanů a komunit. Jedná se o následující typy organizací:

- zájmová sdružení právnických osob – zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník,

- občanská sdružení včetně odborových organizací – zákon č. 83/1190 Sb., o sdružování občanů,
- politické strany a hnutí – zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích,
- státem uznávané církve a náboženské společnosti – zákon č. 2/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností,
- nadace a nadační fondy – zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech,
- obce – zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
- kraje – zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
- organizační složky státu a územních samosprávných celků, příspěvkové organizace – zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, zákon č. 250 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a další,
- státní fondy,
- obecně prospěšné společnosti – zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech,
- veřejné vysoké školy.

Pro soukromé neziskové organizace je charakteristická zákonem povolená autonomie ve vztahu k okolí a členství realizované výhradně na principu dobrovolnosti. Tyto organizace zpravidla vytváří neformální struktury sympatizantů, vždy však v rámci legislativních předpisů, na jejichž základě byly založeny a realizují svou činnost. (5)

Specifickou součástí provozu neziskových organizací je oblast financí. Neziskové organizace jsou závislé na dotacích, grantech a darech, je těžké odhadovat pravděpodobnost úspěchu v oblasti přílivu finančních prostředků. (6)

Z hlediska financování činnosti se neziskové organizace člení na organizace financované:

- zcela z veřejných rozpočtů, tzn. organizační složky státu a územních celků,
- z části z veřejných rozpočtů, které mají na příspěvek legislativní nárok (např. příspěvkové organizace, vybraná občanská sdružení, církve a náboženské společnosti, politické strany a hnutí),
- z různých zdrojů, jako jsou dary, sbírky, granty, vlastní činnost apod.,
- především z výsledků realizace vlastního poslání.

Podle kritéria charakteru poslání lze neziskové organizace rozdělit na organizace *veřejně prospěšné*, založené za účelem poslání spočívajícím v uspokojení určitých potřeb veřejnosti – např. charita, ekologie, zdravotnictví, vzdělávání či veřejná správa. Druhým typem jsou organizace *vzájemně prospěšné*, založené za účelem vzájemné podpory skupin občanů, jejichž poslání je na rozdíl od organizací veřejně prospěšných uspokojování vlastních zájmů, které jsou ve vztahu k veřejnosti korektní. (5)

1.2.2 Rozdělení neziskových organizací

S využitím výše uvedených poznatků lze neziskové organizace nejvhodněji rozdělit do následujících skupin.

- 1) Neziskové soukromoprávní organizace vzájemně prospěšné,
- 2) Neziskové soukromoprávní organizace veřejně prospěšné,
- 3) Neziskové veřejnoprávní organizace typu organizačních složek a příspěvkových organizací státu a samosprávných územních celků,
- 4) Ostatní neziskové veřejnoprávní organizace,
- 5) Neziskové ostatní veřejnoprávní organizace typu obchodních společností a jim podobných. (5)

1.3 Nevládní organizace ve státech sousedících s Českou republikou

1.3.1 Záchranné systémy ve státech Evropy

Poskytování pomoci při mimořádných a jiných negativních událostech majících příčinu v nevojenské oblasti je v evropských státech cílem sofistikovaných integrovaných, celostátních, sdružených a dalších systémů, v jejichž rámci jsou sdružovány organizační i výkonné složky subjektů různé právní povahy. Ústřední řídicí, koordinační a do určité míry i kontrolní roli má v tomto prostředí stát. Výkonné složky jsou podle zřizovatele rozděleny na státní, jejichž zřizovatelem je stát a na ostatní – nestátní, které jsou zřizovány různými subjekty veřejného práva. Bez ohledu na zřizovatele výkonných složek však obecně platí, že nejdůležitější záchrannou složkou jsou požárníci, ať již tvoří hlavní součást subjektu poskytujícího záchranné služby anebo působí samostatně v rámci záchranného systému. V následujícím textu jsou definovány nejvýznamnější nestátní výkonné složky Spolkové republiky Německo, Polské republiky, Slovenské republiky a Republiky Rakousko. (3)

1.3.2 Spolková republika Německo

Spolková republika Německo je federativní demokratickou parlamentní republikou tvořenou 16 spolkovými zeměmi v čele se spolkovým prezidentem a kancléřským úřadem. Její území o rozloze 357 021 km² a s více než 82 milionů obyvatel ji řadí mezi největší evropské státy a nejlidnatější stát Evropské unie. (19)

Podle německé ústavy se mohou muži po dosažení osmnáctého roku věku zavázat ke službě v civilní ochraně a to formou služby v ochraně proti katastrofám nebo civilní služby, která se uskutečňuje v pomocných složkách. Civilní služba zahrnuje zejména sociální služby a proto její výkon není do ochrany obyvatelstva počítán. Služba v ochraně proti katastrofám se vykonává u THW (Technische Hilfswerk) – Federální agentura pro technickou pomoc. (3)

Mezi nejdůležitější organizace působící v ochraně proti katastrofám a v civilní ochraně patří:

➤ *Požárníci*

Požárníci pocházejí většinou z řad dobrovolníků, profesionální sbory jsou pouze ve velkých městech, která je zaměstnávají. Pouze v Bavorskou mají požárníci status spolku. Vzhledem k vysokému počtu požárních stanic (cca 3407 tis.) je plošné pokrytí území Německa zabezpečeno v dojezdových časech do 10 minut. Zákon stanoví obcím povinnost zřídit podle vlastních podmínek na vlastní náklady odpovídající akceschopný požární sbor, vyzbrojit ho a provozovat.

➤ *Německý Červený kříž (Deutsches Rotes Kreuz – DRK)*

Tato národní společnost poskytující pomoc v nouzi patří k největším sdružením v Německu. Nemalým podílem se také zapojuje do mezinárodních aktivit především v oblasti humanitární pomoci při přírodních a antropogenních katastrofách a při následcích ozbrojených konfliktů různého druhu.

➤ *Německá společnost pro záchranu života (Deutsche Lebensrettungsgesellschaft – DLRG)*

Tato dobrovolná zájmová organizace, jejíž hlavní činností je vodní záchranářství, je největší dobrovolnou vodní záchrannou organizací na světě. Mezi její hlavní úkoly patří záchrana osob a zvířat před vodním nebezpečím, zdravotnická péče, záchrana majetku, práce pod vodou a podpora dalších záchranářských složek. Věnuje se i výcviku v plavání a potápění, hlídkování a pořadatelské činnosti při vodních sportech a dalších aktivitách spojených s vodním prostředím, zejména pak osvětové činnosti týkající se bezpečnosti při koupání a vodních sportech.

➤ *Johanitánská úrazová pomoc (Johanniter-Unfal-Hilfe – JUH)*

Jedná se o dobrovolnou a v záchranářské činnosti státem uznávanou organizaci fungující na principu křesťanské zodpovědnosti. Mezi její hlavní úkoly patří vzdělávání v první pomoci, sanitní a záchranné službě, ochraně obyvatelstva,

zabezpečení, pečovatelské službě a celkové péči o postižené; rychlá záchranná služba; transport pacientů; letecká záchranná služba; sanitní služba, činnost v rámci ochrany před katastrofami. Jednotky a skupiny JUH se podílejí i na záchranné a humanitární pomoci v zahraničí.

➤ *Maltéžská pomocná služba (Malteser-Hilfsdienst –MHD)*

Maltéžská pomocná služba je registrována jako spolek a obecně prospěšná společnost s ručením omezeným. Principy její činnosti mají základ shodný s Johanitánskou úrazovou pomocí. Její příslušníci se zaměřují především na ochranu proti katastrofám, vzdělávání v poskytování první pomoci a na sociální služby. V zahraničí působí zejména ve východní Evropě a rozvojových zemích.

➤ *Pracovní samaritánský spolek (Arbeiter-Samariter-Bund – ASB)*

K hlavním úkolům této politicky a konfesně nezávislé dobrovolná organizace patří v oblasti záchranářství patří rychlá záchranná služba, transport pacientů, sanitní služba a preventivní opatření proti přírodním a antropogenním katastrofám.

Na celém území Německa spadají pomocné služby do kompetence spolkových zemí. Právní podklady pro jejich činnost jsou tvořeny zemským zákonodárstvím pro záchranné služby, které je v jednotlivých spolkových zemích odlišné. Základním právním dokumentem na zemské úrovni je obvykle zákon na ochranu před požáry, před přírodními a antropogenními negativními událostmi a o záchranné službě. (3)

1.3.3 Polská republika

Polsko s rozlohou 313 575. km² s 38,5 miliony obyvatel je osmým nejlidnatějším státem Evropy. Jedná se o parlamentní republiku, která se dělí na 16 vojvodství a dále na okresy. (16)

Těžiště ochrany obyvatelstva vč. jejích výkonných složek v Polsku spočívá na všech stupních veřejné správy. Služba v ochraně obyvatelstva v Polsku je

vykonávána prostřednictvím Celostátního záchranného a protipožárního systému, jehož jádro tvoří Státní požární ochrana. Jde převážně o službu státu v rámci služebního poměru, jen v menší míře se jedná o civilní zaměstnání. I u dalších složek v rámci systému, tzn. zdravotnické záchranné služby, leteckého záchranářství atd. se jedná o osoby z povolání. Do systému jsou však začleněni i dobrovolní požárníci a příslušníci dalších organizací, vykonávající svou činnost na bázi dobrovolnosti. Tyto nestátní subjekty tvoří však pouze doplněk činnosti Státní požární ochrany. Činnost v rámci civilní obrany vykonávají příslušníci objektových a územních organizací, jde o určitou povinnou službu v míru v rámci přípravy k civilní obraně. (3)

K nejdůležitějším nevládním organizacím působícím v ochraně obyvatelstva v Polsku patří:

- *Svaz dobrovolných požárníků (Zwiazek Ochotniczych Strazy Pozarnych, dále jen „Svaz“)*

Tento celostátní samosprávný spolek sdružující dobrovolné požárníky a právnické osoby za účelem zastupování jejich zájmů a splnění stanovených cílů získal status obecně prospěšné společnosti. Mezi hlavní úkoly Svazu patří zejména Protipožární a záchranářské nasazení ve spolupráci s jednotkami Státní požární ochrany. Dále se dobrovolní požárníci zaměřují především na ochranu života, zdraví a majetku před požáry, živelnými pohromami, ekologickými a dalšími hrozbami; plnění úkolů v oblasti požární ochrany stanovených orgány veřejné správy; spoluvytváření a posuzování normativních aktů v oblasti požární ochrany; organizování požární a branné výchovy dětí a mládeže a vystupování jménem členů svazu vůči orgánům veřejné správy.

- *Polský Červený kříž*

Činnost této humanitární organizace vychází ze zásad národní organizace Hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce. Organizační struktura Polského Červeného kříže má úroveň celostátní, oblastní – vojvodství (vytvořeno 16 oblastí), obvodní – okres a na základní úrovni jsou místní jednotky. Toto uspořádání umožňuje účinnější podporu státních a samosprávných orgánů

v poskytování pomoci potřebným osobám. Hlavním posláním Polského Červeného kříže je zejména ochrana života a zdraví, zachování lidské důstojnosti při ozbrojených konfliktech a jiných kritických situacích, prevence a poskytování sociální pomoci a organizování činnosti dobrovolníků.

- *Tatranská dobrovolná záchranná služba (Tatrańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe – TOPR)*

Činnost tohoto občanského sdružení je předurčena pro oblast polské části Tater a jeho posláním je pátrání po nezvěstných návštěvnicích hor a organizování a pomoci záchrany. Kromě pomoci a záchrany v horách je náplní tohoto sdružení i preventivní a informační činnost zaměřená na nebezpečí v horách, vč. organizování kurzů pro záchranáře a dále spolupráce s ostatními záchranářskými organizacemi v Polsku i zahraničí, zejména na území Slovenské republiky.

- *Báňská záchranná služba*

Na jednotlivých těžebních místech je důlními společnostmi formou záchranných stanic organizována báňská záchranná služba, která má vzhledem k rozsáhlé těžební činnosti, zejména při dobývání uhlí v hlubinných dolech, velký význam. Báňské záchranářství zahrnuje zejména pomoc osobám, nacházejícím se v podzemí při nehodách, preventivní a kontrolní činnost se zaměřením na bezpečnost práce v podzemí a dále na školení mající vztah k důlní činnosti a směřovaná k různým profesím i oborům.

- Další významnou nevládní organizací v Polsku je občanské sdružení Horská dobrovolná záchranná služba (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe – GOPR), jejímž posláním je záchrana a pomoc v horách, předcházení nehodám a neštěstím v horách a ochrana horského prostředí. (3)

1.3.4 Slovenská republika

Slovensko se svou rozlohou 49 035 km² a 5.396 tis. obyvatel náleží k malým státům. Jedná se o parlamentní republiku v čele s prezidentem. Administrativně je členěno na 8 samosprávných krajů. (18)

V ochraně obyvatelstva se v požárních a záchranných složkách v rámci hasičského záchranného sboru jedná o státní službu vykonávanou v rámci služebního poměru. Ve složkách v působnosti Sekce krizového managementu a civilní ochrany Ministerstva vnitra se jedná o veřejnou službu. Příslušníci objektových a obecních organizací civilní ochrany ustavovaných z rozhodnutí obvodních úřadů, jsou do jednotek v rámci organizace zařazováni z řad zaměstnanců. V období míru lze do těchto organizací určovat osoby podléhající branné povinnosti. (3)

K nejdůležitějším nevládním subjektům působícím v ochraně obyvatelstva patří:

➤ *Dobrovolná požární ochrana Slovenské republiky*

Toto občanské sdružení je nástupcem bývalé dobrovolné organizace Svaz požární ochrany na území Slovenska. Jeho hlavním cílem je budování, organizování a zdokonalování dobrovolné požární ochrany, a to zejména v oblastech zásahové činnosti a technické pomoci, protipožární prevence, odborné přípravy, školení a výcviku a v civilní ochraně obyvatelstva. Základní organizační jednotkou Dobrovolné požární ochrany Slovenské republiky je dobrovolný hasičský sbor (dále jen „DHZ“), který je ustavován v obcích a u právnických osob. V součinnosti s orgány obce a právnické osoby pomáhá DHZ vytvářet podmínky pro dobrovolnou požární jednotku. Dobrovolné požární jednotky jsou zařazeny mezi tzv. ostatní záchranné složky Integrovaného záchranného systému a podílejí se spolu se profesionálními – státními požárníky na záchranných činnostech.

Dobrovolná požární ochrana je financována převážně z příspěvků a dotací, sponzorské činnosti a z příjmů z činnosti vlastní.

➤ *Slovenský Červený kříž*

Základními organizačními jednotkami této nezávislé právnické osoby jsou místní spolky, které jsou sdruženy do spolků územních.

Dobrovolnost, nestrannost, humanita, neutralita, nezávislost, jednota a univerzálnost – to jsou principy, kterými se Slovenský Červený kříž řídí. V jejich duchu

- působí jako pomocná organizace vojenské zdravotnické služby,
- působí v oblasti civilní ochrany obyvatelstva a při mimořádných událostech poskytuje pomoc jako pomocná organizace,
- organizuje, zprostředkovává a poskytuje pomoc při katastrofách a nouzových situacích mimo území Slovenska,
- poskytuje záchranné, humanitární a sociální služby,
- spolupracuje při zabezpečování veřejné zdravotní a sociální péče,
- zabezpečuje školení a praktická cvičení týmů v oblasti postupu při záchraně lidských životů, ochraně zdraví, poskytování první pomoci a psychologické pomoci.

Společně s dalšími státními i nestátními složkami se Slovenský Červený kříž podílí na poskytování pomoci v tísni v rámci integrovaného záchranného systému.

➤ *Vodní záchranná služba Slovenského Červeného kříže*

Vodní záchranná služba Slovenského Červeného kříže tvoří zvláštní složku Slovenského Červeného kříže. Je členěna do 9 místních spolků, jejichž činnost zahrnuje zejména školení plavců – záchranářů v různých kategoriích a preventivní a záchrannou činnost na vodních plochách.

➤ *Svaz kynologických záchranářských brigád (Dog Rescue Slovakia Svaz kynologických záchranářských brigád Slovenskej republiky)*

Hlavním cílem tohoto občanského sdružení, které sdružuje zájemce o výcvik a cvičitele záchranářských psů na neprofesionální úrovni, je provádění

záchranářské kynologie při dodržování ochrany zvířat a právních předpisů týkajících se chovatelství a držení psů. Základními organizačními jednotkami s vlastní právní subjektivitou jsou brigády, které se za účelem kvalitnějšího výcviku záchranářských psů se tyto spojily do jednoho celku. Svaz kynologický záchranářských brigád se v roce 2000 stal členem mezinárodní kynologické záchranářské organizace.

➤ *Báňská záchranná služba*

Báňská záchranná služba tvoří jednu ze složek integrovaného záchranného systému. Její úkoly spočívají především v záchranných pracích, v zásazích k záchraně lidských životů a majetku při závažných provozních nehodách včetně poskytování první pomoci v podzemí a na povrchu, zdolávání vážných provozních nehod, zejména výbuchu plynů a uhelného prachu, důlních požárů, uvolnění hornin a plynů, erupce ropy a zemního plynu, přívalů vody, bahna a tekutých písků, závalů důlních děl a poruch větrání a na odstraňování těchto havárií a řada dalších. Za tímto účelem školí Báňská záchranná služba profesionální záchranáře, průmyslové lezce, uživatele detekční techniky plynových směsí a izolačních dýchacích přístrojů.

Formu spolupráce mezi státní a nestátní sférou představuje v Slovenské republice Integrovaný záchranný systém, jehož základní a ostatní záchranné složky poskytují pomoc při ochraně života, zdraví a majetku. (3)

1.3.5 Republika Rakousko

Rakousko je federativní republikou skládající se z 9 spolkových zemí. Rozkládá se na 83 871 km² a osídleno je 8.260 tis. obyvateli. (17)

V ochraně obyvatelstva naprosto převažuje dobrovolný prvek (zejména u požárníků - více než 95 %), podíl profesionálních složek je malý. Civilní povinnou službu v rámci náhradní vojenské služby vykonává ročně jen asi 3 tisíce osob činných v oblasti civilní ochrany a v záchranářství. (3)

V civilní ochraně a ochraně obyvatelstva působí zejména tyto organizace:

➤ *Rakouský požární svaz (Österreichischer Feuerverband – ÖFV)*

Zodpovědnost za pokrytí území z hlediska požární ochrany v Rakousku spočívá na obcích (městech), které jsou také zřizovateli požárních sborů a jejich úkolem je požární ochranu financovat. Jedná se o službu dobrovolnou, profesionální požárníci jsou pouze v největších městech a průmyslových podnicích. Požárníci se mohou organizovat do Rakouského spolkového požárního svazu (dále jen „Svaz“) zastřešujícího 9 zemských požárních svazů (na sobě nezávislá sdružení) a 6 profesionálních sborů měst. Svaz koordinuje požární ochranu v oblasti organizace, vzdělávání techniky, výstroje, výzbroje apod.

➤ *Rakouský Červený kříž (Österreichisches Rotes Kreuz – ÖRK)*

Jedná se o státem a Mezinárodním výborem Červeného kříže uznávanou národní společnost, která se člení na 9 zemských svazů organizovaných jako spolky (právně nezávislé hospodářské subjekty) a dále na okresní a místní stanice. Rakouský červený kříž je nejdůležitější organizací, která poskytuje celoplošně rychlou lékařskou záchrannou službu na území státu. V rámci své činnosti Rakouský Červený kříž provádí zejména záchranu a transport zraněných a nemocných, vč. zásobování krevními deriváty, zdravotnické a sociální služby, pomoc při katastrofách různého původu, pátrací službu, vzdělávání svých členů a obyvatelstva a osvětu a péči o mládež. Pro nasazení sil na území státu i v zahraničí je v rámci vlastní organizace zřízena pomocná služba pro katastrofy, která je nepřetržitě k dispozici a mezi jejíž úkoly patří záchrana osob, odsun zraněných a včasné zásobování.

➤ *Pracovní Samaritánský svaz Rakouska (Arbeiter-Samariter-Bund Österreich – ASBÖ)*

Pracovní Samaritánský svaz Rakouska je neziskovou organizací zaměřenou výhradně na humanitární a další pomoc osobám, které ji potřebují. Organizačně je členěn na 6 zemských svazů, dále pak na skupiny a podniky, které jsou

z právního hlediska společnostmi s ručením omezeným. Úkoly, které plní kvalifikovaní členové z řad dobrovolníků i profesionálů, spočívají zejména v záchraně osob, transportu pacientů a v poskytování zdravotnických a sociálních služeb. Na frekventovaných vodních plochách poskytuje Pracovní samaritánský svaz v oblasti vodního záchranářství nepřetržité sezónní služby vč. dalších činností s tím spojených. Pro speciální nasazení jsou určeny speciální jednotky s názvem Rapid Response Team. Jejich činnost zahrnuje pátrání, průzkum, urgentní medicínu a mobilní ambulanci, zásobování vodou a činnost specialistů na jednotlivé druhy ohrožení.

➤ *Johanitánská úrazová pomoc v Rakousku (Johanniter-Unfall-Hilfe in Österreich – JUHÖ)*

Činnost tohoto spolku s právní subjektivitou vychází z tradice Johanitánského řádu. Ačkoli se jedná o malou neziskovou organizaci, její činnost je zabezpečována profesionály. Náplní této činnosti je poskytování péče a pomoci v nouzi starým a potřebným osobám, zejména pak poskytování první pomoci, ambulantní a domovní péče o nemocné, pomoci při nehodách a katastrofách, transport nemocných, a postižených a záchranný transport. Činnost této organizace je financována většinou z příspěvků, darů a z úhrady za provedené výkony.

➤ *Maltézská nemocniční služba Rakouska (Malteser Hospitaldienst Austria - MHDA)*

Hlavními úkoly MHDA je zajišťování záchranné a ambulantní zdravotnické služby, transportu zraněných a nemocných, poskytování sociálních služeb a provádění kurzů první pomoci. Její činnost je založena na bázi dobrovolnosti a je financována z vlastních prostředků, které tvoří úhrady za výkony, členské příspěvky, sponzorské dary a další zdroje.

- *Rakouská horská záchranná služba (Österreichische Bergrettungsdienst - ÖBRD)*

Tento dobrovolný a veřejně prospěšný spolek je tvořen 7 zemskými svazy s místními záchrannými stanicemi umístěnými v pohořích jednotlivých spolkových zemí.

- *Rakouský svaz civilní ochrany (Österreichischer Zivilschutzverband – ÖZSV)*

Rakouský svaz civilní ochrany je významnou nestátní veřejnou neziskovou organizací. Mezi hlavní úkoly tohoto spolu působícího ve všech spolkových zemích patří podpora idejí sebeochrany a ochrany před katastrofami, koordinace činnosti a spolupráce zemských svazů, školení obyvatelstva, poradenství v otázkách civilní ochrany, aktivní zapojení v tvorbě legislativy v oblasti civilní ochrany apod.

Činnost dobrovolných záchranných organizací včetně výkonu služby v požární ochraně spočívá v Rakousku především na principu dobrovolnosti. Angažovanost občanů Rakouska je v těchto ohledech poměrně široká. Stejně tak typická je i poměrně rozsáhlá účast občanů v rámci svazu civilní ochrany. (3)

1.4 Nestátní neziskové organizace zapojené do integrovaného záchranného systému v Jihočeském kraji

Dohody o plánované pomoci na vyžádání jsou v současné době v rámci Jihočeského kraje uzavřeny mezi Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje a níže specifikovanými nestátními neziskovými organizacemi. Do seznamu bylo začleněno i občanské sdružení ADRA, se kterým je Dohoda s ohledem na jeho krátké působení v Jihočeském kraji ve fázi rozpracování.

1.4.1 Oblastní spolek Českého Červeného kříže České Budějovice

Český Červený kříž (dále jen „ČČK“) je Národní společností Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce na území celé České republiky. (2) Jedná se o humanitární občanské sdružení, jehož postavení je upraveno zákonem č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži.

Jako jediná státem uznaná národní společnost Červeného kříže na území České republiky působí jako výlučně uznaná pomocná organizace vojenské zdravotní služby v oblasti ochrany obyvatelstva, poskytuje pomoc v případě mimořádných událostí a šíří znalost Ženevských úmluv. Jeho pomoc spočívá zpravidla v poskytování zdravotnických, záchranných, sociálních a dalších humanitárních služeb. (4) Základními subjekty tvořícími ČČK jsou místní skupiny ČČK, které se dále sdružují do oblastních spolků ČČK a ty tvoří Národní společnost ČČK. (2)

Dle Stanov Českého Červeného kříže ze dne 5. června 1993 ve znění dodatků č. 1 až 6 je posláním ČČK zejména předcházet a zmírňovat utrpení, chránit zdraví, život a úctu k lidské bytosti, podporovat vzájemné porozumění, přátelství a mír mezi národy bez rozdílu národnostních, rasových, náboženských, třídních a politických a usilovat o naplňování základních principů hnutí Červeného kříže. (11)

Mezi nejdůležitější činnosti, jejichž poskytováním se ČČK zabývá, patří

- podpora a osvěta dárcovství krve,
- Humanitární jednotky ČČK – jsou hlavním nástrojem programu připravenosti ČČK na katastrofy a jsou zřízeny jako druhosledové jednotky se zaměřením na lezce zraněné a nezraněné osoby,
- pátrací služby – provádí Odbor pátrací služby Úřadu ČČK,
- výuka a poskytování první pomoci,
- sociální činnosti - organizování dobrovolné pečovatelské služby, pomoci ohroženým skupinám obyvatel, akcí pro staré, nemocné a tělesně postižené občany, ošacovací střediska apod., dále je ČČK provozovatelem mnoha sociálních zařízení a služeb,
- ediční činnost – vydávání publikací týkajících se první pomoci, publikací pro děti, publikací zabývajících se bezpříspěvkovým dárcovstvím krve apod.

- organizování tuzemských i zahraničních rekondičních pobytů pro zdravotně oslabené děti,
- šíření mezinárodního humanitárního práva,
- poskytování humanitární pomoci při katastrofách, válkách a jiných mimořádných situacích. (12)

1.4.2 Jihočeská záchranná brigáda kynologů

Jihočeská záchranná brigáda kynologů je jako občanské sdružení samostatným subjektem Svazu záchranných brigád kynologů České republiky, jehož stanovami se řídí při své činnosti. (15) Svaz záchranných brigád kynologů je společenská organizace, která se zabývá záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů, jejichž výcvik je zaměřen na vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. (2)

Podle Stanov Svazu záchranných brigád kynologů ČR je svaz mimo jiné dobrovolným, otevřeným občanským sdružením neziskového charakteru organizujícím kynologickou záchrannou činnost. Za tímto účelem kromě ostatních činností v první řadě aktivně spolupracuje s orgány Integrovaného záchranného systému ČR.

Jihočeská záchranná brigáda kynologů zaměřuje výcvik na vyhledávání osob v sutinách, plošné prohledávání nepřístupných terénů se zimní modifikací v lavinách a dále vodní práce včetně vyhledávání utonulých osob. Dvě v současné době nejlépe vycvičená družstva psů s nejzkušenějšími psovody tvoří tzv. Jihočeskou pohotovostní jednotku. Psovodi této jednotky jsou připraveni ve spolupráci s ostatními složkami IZS k účasti na nasazeních nejrůznějšího zaměření. (15)

1.4.3 Diecézní charita České Budějovice

Diecézní charita České Budějovice je evidovanou právnickou osobou dle Kodexu kanonického práva. Je jednou z šesti diecézních charit Charity Česká republika. Jedná se o neziskovou humanitární organizaci, která je významným nestátním poskytovatelem sociálně-zdravotních služeb v Jihočeském kraji. Jejím zřizovatelem je Biskupství českobudějovické. Diecézní charita České Budějovice (dále jen „DCHČB“)

je součástí římskokatolické církve registrované a evidované v České republice podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, od níž odvozuje svou právní subjektivitu.

Posláním DCHČB je pomoc lidem v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase národnost či náboženství. Její činnost spočívá v poskytování zdravotních služeb, sociálních služeb a ostatních služeb. V rámci zdravotních služeb DCHČB poskytuje ošetrovatelskou službu – jedná se o odbornou zdravotnickou péči přímo v domácnostech klientů. V rámci služeb sociálních zajišťuje DCHČB:

- pečovatelskou – terénní či ambulantní - službu lidem se sníženou soběstačností,
- službu odlehčovací
- osobní asistenci
- pobytovou službu – domovy pro seniory, chráněné bydlení pro seniory,
- ambulantní službu – centra denních služeb a denní stacionáře,
- azylové domy, které poskytují pobytovou službu na přechodnou dobu lidem v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení,
- noclehárny – ambulantní služby lidem, kteří se ocitli bez přístřeší
- nízkoprahová denní centra - služby lidem bez přístřeší během dne,
- domy na půl cesty - služby lidem do 26 let,
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež - služby dětem ve věku od 6 do 26 let,
- kontaktní centra - služby lidem ohroženým závislostí na návykových látkách,
- terénní programy - jsou určeny lidem s rizikovým způsobem života,
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením,
- sociální rehabilitace nabízí specifické činnosti směřující k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob,
- sociální poradenství poskytované jak na úrovni základní tak i na úrovni odborné.

Mezi ostatní služby poskytované DCHČB patří dobrovolnická centra usilující o rozvoj, podporu a propagaci dobrovolnictví, multikulturní centrum se zaměřením na podporu rozvoje vztahů a vzájemného porozumění mezi komunitami cizinců

a majoritní společností navzájem a mateřské centrum určené rodičům s malými dětmi.
(13)

1.4.4 Vodní záchranná služba ČČK pro Jihočeský kraj

Vodní záchranná služba (dále jen „VZS“) je dobrovolným a nezávislým občanským sdružením, sdružujícím děti, mládež a dospělé občany, členy mohou být i právnické osoby. Ve smyslu stanov Českého červeného kříže je VZS jako právnická osoba jeho členem. Ve své činnosti však vystupuje samostatně, vlastním jménem, s povinností dodržovat právní řád ČR, Stanovy a další vnitřní předpisy VZS. Dále je VZS členem celosvětové organizace vodní záchrany - International Life Saving se statutem zakládajícího člena.

Dle Stanov Vodní záchranná služba Českého červeného kříže je posláním tohoto sdružení organizovat a provádět preventivní a záchrannou činnost a poskytovat první pomoc v bazénech, koupalištích, vodních plochách a tocích a v jejich bezprostřední blízkosti při sportovní a rekreační činnosti, v případech živelných katastrof a obecného ohrožení s cílem zabránit vážným úrazům, utonutím a ztrátám na materiálních hodnotách. V rámci svého poslání plní VZS zejména tyto úkoly:

- a) aktivně se podílí na výuce obyvatelstva v poskytování první pomoci při záchrane tonoucích;
- b) podílí se na zdravotnickém zabezpečování sportovních a rekreačních akcí na vodě podle stanovených podmínek a na základě vzájemné dohody s pořadatelem;
- c) podílí se na provozu zařízení první pomoci provozovatelů sportovních a rekreačních zařízení v blízkosti vodních ploch. Zajišťuje bezpečnost návštěvníků, dozor na vodě a v její bezprostřední blízkosti a plní další úkoly stanovené provozními řády příslušných sportovních a rekreačních zařízení v rámci své specializace a zdravotní odbornosti. Doporučuje a pokud tak stanoví právní předpis, nařizuje správcům vodních ploch a provozovatelům

sportovních a rekreačních zařízení opatření, zajišťující bezpečnost na koupalištích a v prostorách určených k rekreaci u vodních ploch. Upozorňuje na osoby, porušující zásady bezpečného pobytu u rekreačních vodních ploch;

- d) spolupracuje s orgány řídicími záchranné akce při živelných pohromách a hromadných neštěstích;
- e) podílí se na ochraně životního prostředí u vodních rekreačních ploch, upozorňuje provozovatele na jeho narušitele;
- f) poskytuje náměty a podklady pro vydávání propagačního a instrukčního materiálu zaměřeného na bezpečný pobyt na vodě a kolem vody. Navrhuje s provozovatelem rekreačních vodních ploch jeho vhodné rozmístění a údržbu.

Základní organizační jednotkou VZS je Místní skupina VZS s minimálním počtem 5 osob, která má jako organizační jednotka VZS právní subjektivitu dle ust. § 6 odst. 2 písm. c) zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, a je tedy ve smyslu dalších obecně závazných právních předpisů právnickou osobou. Místní skupina VZS vzniká dnem její registrace u Prezidia VZS. Místní skupiny VZS v rámci své působnosti spolupracují v oblasti zdravotnických, sociálních, záchranných a dalších humanitárních služeb s územními orgány a organizačními složkami ČČK na základě koordinačních a smluvních vztahů. (20)

1.4.5 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále jen „SHČMS“) je organizací sdružující dobrovolné hasiče v České republice. Sdružení je nástupnickou organizací Československého svazu požární ochrany a vzniklo v roce 1991. Jedná se o právnickou osobu, jejímž statutárním orgánem je výkonný výbor SHČMS.

SHČMS je občanským sdružením podle zák. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů, a působí na úseku požární ochrany ve smyslu

zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů. Základní jednotkou SHČMS jsou sbory dobrovolných hasičů (dále jen „SDH“). (14) Jednotky Dobrovolných hasičů zřizují a spravují obce. Velitel jednotky je po vyjádření HZS kraje jmenován a odvoláván starostou obce. (4) SDH v blízkém okolí se sdružují v okrscích, které tvoří Okresní sdružení hasičů, z nichž jsou dále pak tvořena Krajská sdružení hasičů. Výše jmenovaná sdružení zastřešuje SH ČMS v čele se starostou.

Cíl činnosti SHČMS je spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek. Podle čl. 3 Stanov SH ČMS je předmět činnosti a její hlavní okruhy zaměřeny na pomoc veřejnosti, zejména obcím, státním orgánům, fyzickým a právnickým osobám. Tato pomoc spočívá:

- a) ve vyhledávání členů zásahových jednotek zejména z řad svých členů,
- b) při předcházení požárům v provádění odborné přípravy zájemců o získání odborné způsobilosti v PO, školení zaměstnanců, zpracování dokumentace PO, vyvíjení preventivně-výchovné činnosti mezi občany a mládeží,
- c) v likvidaci požárů a jiných mimořádných událostí, při nichž sdružení, jeho orgány, organizační jednotky a členové zejména spolu s prostředky, které používají, mohou přispět k záchraně života, zdraví nebo majetku; za tímto účelem se zvláště podílí na odborné přípravě členů, velitelů, strojníků a dalších specialistů jednotek požární ochrany, na ustavování jednotek,
- d) v odstraňování následků událostí uvedených v písm. c),
- e) v působení na mládež, na její výchovu k dodržování zásad požární bezpečnosti a na jejím získávání pro aktivní členství i práci,
- f) v organizování vzdělávacích, kulturních, sportovních a jiných akcí pro své členy i pro další občany, včetně ubytovacích a stravovacích činností, jakož i v ediční a publikační činnosti a dokumentaci historie požární ochrany a hasičstva,
- g) v plnění úkolů ochrany obyvatelstva.

Náklady na včasné zabezpečení své činnosti hradí SH ČMS z členských příspěvků a z výtěžné činnosti. Za tímto účelem může být SH ČMS zakladatelem obchodních společností, společníkem nebo akcionářem s orientací především na obchodní společnosti, které mají svým předmětem podnikání bezprostřední vztah k hasičstvu a požární ochraně. Vybrané úkoly jsou zabezpečovány dotacemi ze státního rozpočtu České republiky.

Činnost OSH České Budějovice probíhá v souladu se Stanovami Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. (14)

1.4.6 Občanské sdružení ADRA

ADRA je mezinárodní humanitární organizace, jejímž základním posláním je pomoc lidem v nouzi.

V České republice ADRA nyní působí jako občanské sdružení, jehož úkolem je poskytovat humanitární, sociální a rozvojovou pomoc v České republice i v zahraničí. ADRA pomáhá při mimořádných událostech, jako jsou živelné pohromy, válečné konflikty apod., při realizaci dlouhodobých rozvojových projektů, kterými např. podporuje vzdělávání, zaměstnanost atd.

Cílem činnosti Občanského sdružení ADRA je dle jeho stanov:

- usilování o zvyšování úrovně života a zdraví obyvatel České republiky, rozvojových zemí a zemí, které potřebují pomoc,
- podpora vypracování a realizace plánů a projektů vlád napomáhajících rozvoji zemědělství, zdravotnictví, řemesel, odstraňování analfabetismu a podobně,
- poskytování, koordinace a doprava rychlé pomoci obětem přírodních katastrof na celém světě bez ohledu na rasovou, etnickou, politickou nebo náboženskou příslušnost,
- poskytování a organizace nezbytné pomoci obětem mezinárodních konfliktů, terorismu a občanských válek a zmírňování jejich následků,

- vypracovávání sociálních a humanitárních projektů a jejich uskutečňování v České republice i v zahraničí,
- provádění besed na různých typech škol s použitím vlastní dokumentace, pořádání sportovních, kulturních a humanitárních akcí pro děti a mládež.

Občanské sdružení ADRA je jedním z účastníků Panelu NNO. Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi Občanským sdružením ADRA a Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje s ohledem na krátké působení ADRY v Jihočeském kraji doposud uzavřena nebyla. (10)

2. CÍL PRÁCE A HYPOTÉZA

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce má následující cíle:

1. Zjistit možnosti zapojení nestátních neziskových organizací do IZS.
2. Posoudit a vyhodnotit míru zapojení nestátních neziskových organizací do IZS.
3. Vytvořit metodický materiál z oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení se zaměřením na zapojení nestátních neziskových organizací do IZS.

2.2. Hypotéza

Možnosti zapojení nestátních neziskových organizací do IZS jsou využívány v dostatečné míře.

3. METODIKA

Metodika práce spočívala ve shromáždění a následném prostudování informací z dostupné literatury, platných právních předpisů a internetových stránek. Dalším krokem bylo prostudování dalších dokumentů, zejména pak dohod o plánované pomoci na vyžádání uzavřených mezi HZS Jihočeského kraje a nestátními neziskovými organizacemi zapojenými do IZS v rámci Jihočeského kraje (dále jen „NNO“) a dále Dohody o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení. Se zástupci jednotlivých NNO byl proveden strukturovaný rozhovor. Dotazníkovým průzkumem byly získány informace o povědomí příslušníků HZS Jihočeského kraje, kteří se v rámci výkonu své služby mohou setkat s možností či potřebou využití NNO, o jejich informovanosti v této oblasti.

Výsledkem bylo získání celkového přehledu v dané problematice. Získané informace byly vyhodnoceny za účelem závěr práce poskytnout HZS Jihočeského kraje jako podklad pro školení a výcvik příslušníků z řad směnných hasičů. Byla zpracována metodická pomůcka k využití HZS Jihočeského kraje jako podklad pro instrukčně metodická zaměstnání pořádaná pro ostatní složky IZS, která bude sloužit nestátním neziskovým organizacím jako materiál k orientaci v celém systému.

4. VÝSLEDKY

4.1 Panel nestátních neziskových organizací

V roce 2010 byla uzavřena Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení. Účastníky panelu jsou následující nestátní neziskové organizace:

- Oblastní spolek Českého Červeného kříže České Budějovice,
- Občanské sdružení ADRA,
- Diecézní charita České Budějovice a
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Krajské sdružení hasičů kraj Jihočeský (dále jen „Panel NNO“).

Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení (dále jen „Dohoda“) byla uzavřena za účelem koordinace účastníků Panelu NNO při poskytování sil, prostředků a činností Jihočeskému kraji při řešení mimořádných událostí a krizových situací. Předmětem Dohody je dle čl. III odst. 1 Dohody závazek účastníků Panelu NNO spolupracovat v rámci Panelu NNO s Jihočeským krajem při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení v rozsahu a za podmínek v Dohodě uvedených. Hlavním záměrem je spolupráce a koordinace činnosti a poskytování sil a prostředků účastníků Panelu NNO za účelem pomoci Jihočeskému kraji prostřednictvím koordinátora Panelu NNO, kterým je pověřen Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice (dále jen „Koordinátor“).

Jak je uvedeno v čl. III odst. 3. Dohody, pomoc Jihočeskému kraji účastníky Panelu NNO spočívá především v poskytnutí jejich sil, prostředků a činností k zabezpečování pomoci postiženému obyvatelstvu na stanoveném území zasaženém mimořádnou událostí nebo krizovou situací. Jedná se o pomoc při evakuaci obyvatelstva, poskytování první pomoci, pečovatelské služby, pomoc při poskytování

nouzového ubytování, stravování a ostatních opatření nouzového přežití, humanitární pomoci, pomoci psychologické, psychosociální, sociální nebo duchovní.

Článek V. Dohody specifikuje úkoly účastníků Panelu NNO. Koordinátor dle odst. Článku V. Dohody organizuje setkání zástupců účastníků Panelu NNO, vede evidenci o využitelných silách, prostředcích a činnostech účastníků Panelu NNO, vede aktuální plán vyrozumění účastníků Panelu NNO, prověřuje plán vyrozumění účastníků Panelu NNO a zástupců Jihočeského kraje. Při aktivaci Panelu NNO Koordinátor oznamuje jeho aktivaci účastníků panelu NNO a aktivaci dispečinku Koordinátora, koordinuje činnost Panelu NNO, ukládá cestou dispečinku Koordinátora úkoly jednotlivým účastníků Panelu NNO, organizuje společná jednání zástupců účastníků Panelu NNO, poskytuje účastníkům Panelu NNO přehlednou zprávu o celkové situaci a činnosti Panelu NNO, poskytuje podporu silám účastníků Panelu NNO určeným k využití pro Jihočeský kraj a poskytuje vedoucímu krizového štábu kraje hlášení o činnosti Panelu NNO.

Účastníkům Panelu NNO je v čl. V. odst. 2 Dohody uloženo účastnit se setkání zástupců účastníků Panelu NNO, předávat Koordinátorovi na základě jeho výzvy aktuální evidenci sil, prostředků a činností využitelných pro řešení mimořádných událostí a krizových situací, předávat Koordinátorovi aktuální údaje do plánu vyrozumění a účastnit se jeho prověření, zpracovávat „Plán krizové připravenosti“ dle krizového zákona. Dále je účastníkům Panelu NNO uloženo po jeho aktivaci spolupracovat s dispečinkem Koordinátora, oznamovat dispečinku Koordinátora přehled sil, prostředků a činností určených k využití pro Jihočeský kraje a podle svých možností zabezpečovat pomoc postiženému obyvatelstvu, oznamovat dispečinku Koordinátora požadavek na chybějící síly, prostředky a činnosti na zabezpečení pomoci postiženému obyvatelstvu, poskytovat pomoc v rozsahu pokynů vedoucího krizového štábu kraje, vést průkaznou evidenci o použitých silách, prostředcích a činnostech a poskytovat Koordinátorovy jedenkrát denně zprávu o své činnosti ve prospěch panelu NNO.

Jihočeskému kraji je v čl. V. odst. 3 dohody uloženo.

- účastnit se setkání a cvičného vyrozumění zástupců účastníků Panelu NNO,
- spolupracovat s Koordinátorem při evidenci sil, prostředků a činností účastníků Panelu NNO,
- informovat účastníky Panelu NNO o rozsahu poskytované pomoci ve smyslu pokynu vedoucího krizového štábu a o náležitostech vedení dokumentace,
- oznamovat dispečinku Koordinátora, které síly, prostředky a činnosti jsou starosty postižených obcí pro pomoc postiženému obyvatelstvu vyžadovány,
- přispívat na podporu činnosti jednotlivých účastníků Panelu NNO a na účast plánovaných cvičení složek IZS, při kterých bude činnost Panelu NNO procvičována.

4.2 Dohody o plánované pomoci na vyžádání

Dohody o plánované pomoci na vyžádání (dále jen „Dohody“) s ostatními složkami IZS se uzavírají v souladu s § 21 zákona o IZS. Na území Jihočeského kraje je uzavírá s vybranými nestátními neziskovými organizacemi Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje (dále jen „HZS Jihočeského kraje“). Dohody upravují v souladu s posláním jejich účastníků zásady součinnosti při provádění záchranných a likvidačních prací.

V Dohodách jsou definovány závazky obou stran a podmínky jejich plnění. Tyto zahrnují na straně HZS Jihočeského kraje zejména k:

- informování velitele jednotek požární ochrany v rámci kraje a pracoviště krajského operačního střediska (dále jen „KOPIS“) HZS o možnostech použití a využití sil a prostředků nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“), o kontaktních místech a způsobu vyžadování pomoci,
- poskytování NNO adresu a spojení na KOPIS při každé změně,
- povolávání sil a prostředků NNO v případě nutnosti, jako ostatní složky IZS za účelem provádění pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech na území Jihočeského kraje,

- zajišťování poskytnutí informační podpory NNO prostřednictvím KOPIS.

Na straně NNO závazky a podmínky Dohody zahrnují:

- poskytnutí identifikačních údajů, údaje o charakteru a rozsahu poskytované pomoci, výpis sil a prostředků vč. časových limitů pro jejich nasazení, adresář a kontaktní místa pro povolávání, a to při každé změně,
- závazek poskytnutí plánované pomoci na základě výzvy KOPIS v požadovaném rozsahu,
- závazek zajištění připravenosti vlastních sil a prostředků k provádění činnosti v souladu s Dohodou.

Závazky účastníků dohod zpravidla dále obsahují povinnost:

- vzájemného informování a konzultací v oblasti uzavřených závazků,
- vzájemné výměny dokumentů a pomůcek v oblasti odborné přípravy,
- vzájemného neprodleného informování o zásadních změnách v systému povolávání a v kontaktních místech pro vyžádání pomoci,
- poskytnutí skladovacích prostor pro uložení materiálu v objektech HZS po předchozí dohodě.

Dohody zároveň upravují náhrady výdajů za poskytnutí plánované pomoci, které jsou řešeny v souladu se zákonem o IZS. Ten v § 29 upravuje náhrady za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné a osobní pomoci.

Dohody jsou zpravidla uzavřeny na dobu neurčitou s možností písemné výpovědi jednoho z účastníků Dohody. Stanovená výpovědní lhůta činí v tomto případě ve většině případů 3 měsíce. Změny v dohodách lze činit na základě vzájemného souhlasu obou účastníků Dohody formou písemných číslovaných dodatků.

Dohody v příloze obsahují adresář kontaktních míst obou účastníků. Dále v závislosti na činnostech poskytovaných konkrétní NNO je přílohou přehled konkrétních činností poskytovaných NNO a výpis sil a prostředků NNO s uvedením dostupnosti v hodinách.

Jak již bylo výše zmíněno, dohody jsou uzavírány na základě a v souladu se zákonem o IZS a dalšími souvisejícími právními normami. Konkrétní předmět plnění

a závazek NNO vyplývá z náplně činnosti daného subjektu, se kterým HZS Jihočeského kraje dohodu uzavírá.

4.3 Síly a prostředky NNO

Přílohu Dohody vždy tvoří seznam dostupných sil a prostředků NNO, se kterou HZS Jihočeského kraje Dohodu uzavřel, které jsou určeny pro pomoc v rámci IZS. Dostupné síly a prostředky NNO, se kterými jsou zavřeny Dohody v rámci Jihočeského kraje jsou specifikovány níže v členění podle jednotlivých NNO.

4.3.1 Oblastní spolek Českého červeného kříže

Dostupné síly:

- *Skupina zajištění nouzového ubytování* - disponuje 2 - 3 osobami vybavenými a vyškolenými pro zajištění nebo podporu chodu evakuačního centra (evidence, zdravotnický filtr, základní ošetrovatelská péče, zajištění komunikace s orgány krizového řízení),
- *Psychosociální pomoc* – jedná se o osobu s ukončeným garantovaným výcvikem v oblasti psychosociální pomoci,
- *Humanitární pomoc* – osoba připravená pro poskytování humanitární pomoci, zejména mapování situace, sběr a distribuce humanitární pomoci,
- *Transport* – tj. vozidlo do 3,5 t včetně řidiče určené k rozvozu materiálu či osob.

Dostupné prostředky v rámci Jihočeského kraje:

- systém nouzového ubytování pro 200 osob
(kompletní soubor materiálu připravený k okamžitému vyvezení na místo určení umožňující rozvinutí evakuačního centra v náhradních objektech typu škol, sportovních hal apod.)
 - vysoušeč vlhkého zdiva elektrický 169 ks

- teplomet naftový	153 ks
- přikrývka vlněná	410 ks
- balíček základních hygienických potřeb	350 bal.
- skládací polní lehátko	30 ks
- nosítka plátěná skládací	119 ks
- materiál pro nouzové stravování	pro 640 osob
- osvětlovací souprava	1 spr.
- elektrocentrála 220 V	2 ks
- elektrocentrála 380 V	1 ks
- stan 5 x 20 m	1 ks

4.3.2 Jihočeská záchranná brigáda kynologů

Dostupné síly:

- aktuálně 70 členů vč. mládeže pro případ potřeby většího počtu lidí,
- 45 dospělých psů použitelných pro střední úroveň vyhledávacích prací,
- 16 – 20 psů kvalifikovaných pro nejnáročnější vyhledávací práce,
- 8 osob s nejvyšší kynologickou kvalifikací schopných vést a vyhodnocovat vyhledávací akce,
- 6 psů kvalifikovaných pro vyhledávací práce ve vodě.

Dostupné prostředky:

- 3 nafukovací raftové čluny,
- 1 benzinový motor Yamaha pro provoz raftového člunu,
- 3 soupravy pádel ke člunům (celkem 18 ks),
- 18 záchranných vest ke třem člunům,
- 1 budova – výcviková základna v dokončujících stavebních úpravách schopná školit nebo nouzově umístit 100 – 130 osob na omezených čas

4.3.3 Diecézní charita České Budějovice

Dostupné síly – v první fázi pomoci je k dispozici povodňový tým s možností i ostatních pracovníků charity, za tento tým odpovídá povodňový koordinátor.

Dostupné prostředky:

- ubytovací kapacity - v krizových situacích možnost nouzového krátkodobého ubytování v objektech Charity a jednotlivých zařízeních,
- humanitární sklad od rozloze 200 m²,
- 57 ks vysoušečů,
- 8 osobních automobilů, 1 automobil VW Transporter.

4.3.4 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže pro Jihočeský kraj

Místní skupiny České Budějovice, Český Krumlov a Soběslav (dále jen „VZS ČČK ČB“)

Dostupné síly:

- záchranný tým 1 + 5 osob (nasazení do 5-ti hodin od obdržení výzvy),
- v letní turistické sezóně možnost nasazení záchranného týmu ve složení 2 záchranáři s motorovým člunem a záchrannými prostředky na Lipenské nádrži do 10 minut od obdržení výzvy.

Dostupné prostředky:

- 1 x motorový člun 6 m, motor 50,
- 1 x podvozek pod člun,
- 1 x záchranářské pomůcky,
- 1 x sonar,

- 1 x evakuační nosítka SKED,
- 1 x evakuační nosítka vakuová a dlahy,
- 1 x krční límec univerzál,
- 1 x zdravotní brašna,
- 2 x páteřní deska AQUA B,
- 4 x souprava potápěče,
- 6 x vesta plovací extrem pro,
- 3 x signální lano pro potápěče,
- 6 x přilba ochranná,
- 4 x záchranný oblek Rescue.

4.3.5 SH ČMS, okresní sdružení hasičů České Budějovice

Dostupné prostředky:

- Vozidlo AVIA A31 skříňová – vybaveno speciální technikou pro měření a zpracování výsledků soutěží,
- Vozidlo Škoda Felicia combi – přeprava osob.

4.4 Strukturovaný rozhovor s NNO

Otázka č. 1

Jaké činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva, v přípravě na vznik mimořádných událostí a po jejich vzniku může Vaše organizace nabídnout?

Odpovědi:

Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice (dále jen „OS ČČK ČB“) - zástupce v odpovědi na tuto otázku uvedl kromě činností zahrnutých v Dohodě navíc možnost poskytování pátracích akcí.

Jihočeská záchranná brigáda kynologů, Diecézní charita České Budějovice, VZS ČČK ČB a Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, okresní sdružení hasičů České Budějovice (dále jen „SH ČMS, OSH Č. Budějovice“) - zástupci v odpovědi uvedli činnosti specifikované v Dohodě.

Vyhodnocení odpovědí na otázku č. 1:

Čtyři z pěti dotazovaných zástupců NNO v odpovědi uvedli činnosti specifikované v Dohodě. Pátrací akce, které navíc uvedl OS ČČK ČB, jsou základní náplní činnosti Jihočeské záchranné brigády kynologů, jejíž činnost je v tomto ohledu využívána (viz. otázka č. 3 a 4). Z toho lze vyvodit, že činnosti poskytované NNO do Dohod zapracovány v plné míře.

Otázka č. 2

Jakým způsobem je ověřována kvalifikace Vašich členů či činností, které poskytujete?

Odpovědi:

OS ČČK ČB

- účast na odborných kurzech,
- pravidelná pracovní setkání Humanitární jednotky ČČK,
- cvičení.

Jihočeská záchranná brigáda kynologů

- kvalifikačními zkouškami podle stupňů obtížnosti specifikovaných ve Zkušebním řádu záchranných psů,
- pravidelně několikrát ročně opakovanými starty na zkouškách a soutěžích v rámci kraje, ČR i v zahraničí.

Diecézní charita České Budějovice

- pravidelná školení psychosociálního intervenčního týmu,
- školení první akutní sociální pomoci.

VZS ČČK ČB

- kurzy pro různé odbornosti v různých úrovních, které se musí pravidelně obhajovat,
- cvičení,
- pravidelné každotýdenní tréninky.

SH ČMS, OSH Č. Budějovice

- základní školení pro výkon dané funkce u zásahové jednotky,
- cyklická školení,
- školení JPO V – ochrana obyvatelstva.

Vyhodnocení odpovědí na otázku č. 2:

Odpovědi všech dotazovaných zástupců NNO se shodují v tom, že jejich členové jsou v poskytovaných činnostech školeni a jejich kvalifikace je pravidelně obhajována. Lze tedy předpokládat, že poskytované činnosti jsou na dobré odborné úrovni, která bude IZS v případě jejich využití přínosem.

Otázka č. 3

Jsou podle Vašeho názoru v IZS využívány veškeré služby, které nabízíte?

Pokud ne, uveďte, které využity nejsou a proč

Odpovědi:

OS ČČK ČB – zástupce odpověděl, že následující služby využity nejsou:

- systém nouzového ubytování – zatím nebylo potřeba,
- pátrací akce – zatím nebyli vyzváni.

Jihočeská záchranná brigáda kynologů – ano, jsou zváni podle potřeb a konkrétních situací při pohřešování osob.

Diecézní charita České Budějovice – ano.

VZS ČČK ČB – zástupce odpověděl, že využito není vyhledávání osob a školení členů IZS.

SH ČMS, OSH Č. Budějovice – ano, v rámci možností jednotlivých zásahových jednotek SDH.

Vyhodnocení odpovědí na otázku č. 3:

Tři z pěti dotazovaných zástupců NNO odpověděli, že veškeré jimi poskytované služby jsou v IZS využity. Nevyužité služby uvedené zástupcem OS ČČK ČB, nebyly doposud využity z důvodu nepotřebnosti, jak uvedl sám zástupce. Vyhledávání osob a pátrací akce nevyužité u OS ČČK ČB a VZS ČČK ČB je využíváno u Jihočeské záchranné brigády kynologů. Z uvedených odpovědí lze vyvodit, že služby poskytované NNO jsou využívány dle potřeby s ohledem na jejich zaměření.

Otázka č. 4

Byla v minulosti při mimořádné události vyžádána pomoc Vaší organizace cestou IZS či krizového štábu? Pokud ano, blíže specifikujte.

Odpovědi:

OS ČČK ČB – pomoc vyžádána byla, byly poskytnuty následující služby:

- provoz evakuačních center,
- sběr a distribuce humanitární pomoci,
- psychosociální pomoc.

Jihočeská záchranná brigáda kynologů – pomoc vyžádána byla při potřebě vyhledání pohřešovaných osob při neštěstí.

Diecézní charita České Budějovice – ano, zejména při povodních v roce 2009.

VZS ČČK ČB – ano, zejména při povodních v roce 2002.

SH ČMS, OSH Č. Budějovice – ano – prostřednictvím operačního důstojníka HZS podle potřeby.

Vyhodnocení odpovědí na otázku č. 4:

Všichni dotazovaní zástupci NNO shodně uvedli, že v minulosti byla jejich pomoc vyžádána. Jednalo se zejména o mimořádné události velkého rozsahu a o pomoc při krizových situacích.

Otázka č. 5

Máte zájem o školení v oblasti IZS a ochrany obyvatelstva?

Odpovědi:

OS ČČK ČB, VZS ČČK ČB a SH ČMS, OSH Č. Budějovice – má zájem,

Jihočeská záchranná brigáda kynologů – má zájem, pravidelně se zúčastňuje každoročních školení pořádaných HZS Jihočeského kraje nebo jinou složkou,

Diecézní charita České Budějovice – má zájem, uvítala by školení po jednotlivých okresech.

Vyhodnocení odpovědí na otázku č. 5:

Všichni dotazovaní zástupci NNO shodně vyslovili zájem o školení v oblasti ochrany obyvatelstva a IZS. Diecézní charita České Budějovice navíc projevila zájem o školení i menších organizačních součástí dle územního rozdělení. Tento způsob by přivítala i VZS ČČK ČB. Z rozhovorů se zástupci NNO vyplynulo, že většina členů NNO se neorientuje v IZS a systému koordinace jeho složek a školení by uvítala.

4.5 Šetření mezi příslušníky HZS Jihočeského kraje

Pro příslušníky HZS Jihočeského kraje, kteří se v rámci výkonu své služby mohou setkat s možností či potřebou využití NNO, byl zpracován dotazník s cílem zjistit jejich povědomí o této možnosti. Dotazník byl předložen 4 skupinám po 15 osobách z následujících úseků:

- úsek operačního řízení,
- úsek krizového řízení a ochrany obyvatelstva (dále jen „KŘ a OOB“),
- úsek výkonu služby,
- pracoviště psychologické služby a posttraumatický intervenční tým (dále jen „psychologická služba“).

Zjištěno bylo následující:

Otázka č. 1

Uved'te, s jakými nestátními neziskovými organizacemi má IZS v rámci Jihočeského kraje uzavřené dohody o plánované pomoci na vyžádání?

V následující tabulce je procentuelně vyjádřeno, jaké NNO jednotlivé skupiny dotazovaných uvedly. V několika případech dotazovaní do seznamu uvedli i ostatní složky IZS, se kterými má HZS Jihočeského kraje uzavřené dohody, které však nejsou nestátními neziskovými organizacemi.

Tabulka 1 – k otázce č. 1

Skupina	OS ČČK ČB	Diecézní charita	JZBK	VZS ČČK ČB	OSH ČMS ČB
Operační řízení	66,66	26,66	60	93,33	13,33
KŘ a OOB	73,33	53,33	40	53,33	20
Výkon služby	40	20	33,33	73,33	13,33
Psychologická služba	86,66	93,3	26,66	26,66	13,33
CELKEM	266,65	193,29	159,99	246,65	59,99

JZBK – Jihočeská záchranná brigáda kynologů

Z tabulky 1 je patrné, že mezi dotazovanými skupinami příslušníků je z nestátních neziskových organizací nejvíce známa OS ČČK ČB a VZS ČČK ČB. V menší míře jsou již příslušníci obeznámeni o spolupráci s Diecézní charitou, navíc v tomto případě byl výsledek značně ovlivněn znalostmi psychologické služby, která

při výkonu své činnosti spolupracuje zejména s touto organizací – viz. otázka č. 2. Nejméně dotazovaných vědělo o Dohodě uzavřené s OSH ČMS ČB. Tuto skutečnost by bylo možno odůvodnit měrou zapojení této organizace do IZS – viz. dostupné prostředky OSH ČMS ČB uvedené v bodu 4.3.5 této práce.

Otázka č. 2

Spolupracujete při výkonu služby s NNO v rámci preventivní fáze - při přípravě na vznik mimořádné události? Pokud ano, co je náplní této činnosti?

Na tento dotaz odpověděli všichni dotazovaní kladně. Náplň spolupráce specifikovali následovně:

- *úsek operačního řízení* – zkoušky spojení na kontaktní osoby, aktualizace informací o službách a pohotovostech → VZS ČČK ČB na přehradě Lipno,
- *úsek KŘ a OOB* – spolupráce při uzavírání dohod z důvodů začlenění jednotlivých organizací do Havarijního plánu Jihočeského kraje a Vnějšího havarijního plánu Jaderné elektrárny Temelín,
- *úsek výkonu služby* – účast na cvičení složek IZS, s OS ČČK při ukázkách např. výstava Mobil salon, pořádání dne IZS apod.,
- *psychologická služba* – školení dobrovolníků v oblasti psychosociální pomoci, v současné době podíl na přípravě regionální konference „Víme o sobě“,

Z uvedených odpovědí je zřejmé, že všichni dotazovaní mají zkušenosti se spoluprací s NNO v rámci preventivní fáze a její náplň vyplývá ze služebního zařazení jednotlivých dotazovaných.

Otázka č. 3

Máte zkušenosti s NNO jako s druhosledovými složkami IZS při činnostech ve fázi obnovy? Pokud ano, rozved'te.

Kromě dotazovaných ze skupiny *úseku KŘ a OOB* na tento dotaz odpověděli dotazovaní kladně a uvedli následující zkušenosti:

- *úsek operačního řízení* – využití VZS ČČK a OS ČČK při záchranných a likvidačních pracích,
- *úsek výkonu služby* – pomoc Diecézní charity při likvidačních pracích po povodních, pomoc psychologické službě HZS Jihočeského kraje, pomoc VZS ČČK při povodních,
- *psychologická služba* – při povodních v roce 2009 – zjišťování potřeb zasažených, zajišťování humanitární a psychosociální pomoci; po požáru v panelovém domě následná pomoc s úklidem a psychická podpora zasažené paní.

5. DISKUSE

Hlavním cílem šetření bylo zmapovat zapojení nestátních neziskových organizací jako ostatních složek IZS do IZS Jihočeského kraje. V první řadě bylo potřeba zjistit, mezi jakými nestátními neziskovými organizacemi a HZS Jihočeského kraje je uzavřena dohoda o plánované pomoci na vyžádání. Dále bylo zjišťováno, jaké služby předmětné NNO poskytují, v jakém rozsahu jsou zahrnuty v Dohodách. Rozhovorem se zástupci NNO bylo zjišťováno, zda jsou tyto činnosti využívány, jaké další činnosti v ochraně obyvatelstva, v přípravě na vznik mimořádných událostí a po jejich vzniku mohou tyto organizace nabídnout a zda jsou podle jejich názoru v IZS využívány veškeré jimi nabízené služby. Z důvodu zjištění kvality nabízených služeb pak byl formou dotazu zástupcům NNO zjišťován způsob ověřování kvalifikace členů NNO a poskytovaných činností. Dalším cílem bylo ověřit povědomí a informovanost příslušníků HZS Jihočeského kraje, kteří se při výkonu služby mohou setkat s potřebou využití NNO jak ve fázi přípravy na vznik mimořádné události tak ve fázi obnovy.

Z výsledků práce vyplývá, že činnosti nestátních neziskových organizací zapojených do IZS v Jihočeském kraji, jsou v Dohodách plně zapracovány. Z výsledků dotazníkového šetření mezi příslušníky HZS Jihočeského kraje v otázce č. 1 však vyplývá, že příslušníci nemají zcela ucelený přehled o těchto Dohodách a činnostech v nich smluvně ošetřených. Není nutné, aby tento přehled měli příslušníci na všech úrovních řízení, ale nutné bezesporu je, aby jej měly osoby na místech k tomu určených. V praxi tento systém funguje tak, že zasahující hasič, který zjistí například potřebu poskytnutí psychosociální pomoci osobě zasažené mimořádnou událostí, sdělí tuto skutečnost veliteli zásahu, který mimořádnou událost řídí na taktické úrovni. Velitel zásahu tuto pomoc vyžádá cestou operačního střediska IZS. Je však třeba, aby si velitel zásahu byl vědom této možnosti a aby příslušníci na operačním středisku IZS věděli, kam se obrátit, aby věděli, kde čerpat informace o možnostech poskytnutí sil a prostředků a jejich časové dostupnosti. Z výše uvedeného je zřejmá potřeba

důslednějšího informování kompetentních osob na všech úrovních – zasahujícími hasiči počínaje a operačními důstojníky a dalšími služebními funkcionáři na úrovni operačního řízení konče.

Z dotazníkového šetření mezi příslušníky HZS Jihočeského kraje dále vyplynulo, že spolupráci NNO využívají jak v preventivní fázi při přípravě na vznik mimořádné události tak při činnostech ve fázi obnovy – otázka 2 a 3 dotazníku. Z vyjádření názorů zástupců NNO ve strukturovaném rozhovoru pak vyplývá, že služby, které NNO nabízí, jsou v IZS využívány – otázka č. 3 strukturovaného rozhovoru. Pokud využity nebyly, bylo to proto, že jejich využití nebylo s ohledem na charakter a rozsah mimořádných událostí řešených integrovaným záchranným systémem doposud potřebné anebo se jedná o činnosti, které v rámci spolupráce s IZS poskytuje jiná NNO, která se na tyto činnosti přímo specializuje.

I z dotazu č. 4 strukturovaného rozhovoru pak vyplynulo, že pomoc všech zainteresovaných NNO byla v minulosti při mimořádných událostech využita.

Z rozhovoru se zástupci NNO dále vyplynul zájem o poskytnutí školení v oblasti IZS a ochrany obyvatelstva – otázka č. 5. Toto školení by bylo dle jejich vyjádření vhodné zaměřit na orientaci v systému koordinace složek IZS a IZS jako takovém. Při rozhovorech dále zástupci NNO projevíli velký zájem pomáhat v IZS a to i při událostech „menšího rozsahu“.

6. ZÁVĚR

S ohledem na rozšiřující se spektrum možných ohrožení obyvatelstva v nevojenské oblasti stoupá i potřeba přípravy na vznik mimořádných událostí různého charakteru a rozsahu. Z tohoto faktu plyne i nutnost využití všech dostupných sil a prostředků, a to právě i včetně nestátních neziskových organizací jak v oblasti prevence, tak v oblasti vlastní záchranné činnosti.

Práce poskytuje obraz o zapojení nestátních neziskových organizací do integrovaného záchranného systému v rámci Jihočeského kraje. Ačkoli je vyhodnocení zapojení nestátních neziskových organizací z určitého úhlu pohledu záležitostí velmi subjektivní, snahou bylo porovnat stav skutečný s názorem zástupců dotčených organizací a zároveň se zkušenostmi zástupců IZS – vybraných příslušníků Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje.

Výsledkem šetření je zjištění, že služby nabízené zainteresovanými nestátními neziskovými organizacemi jsou jak z pohledu jejich zástupců, tak z pohledu zástupců integrovaného záchranného systému využívány v plném rozsahu. Z tohoto důvodu lze hypotézu, která říká, že možnosti zapojení nestátních neziskových organizací do integrovaného záchranného systému jsou využívány v dostatečné míře, potvrdit.

Nestátní neziskové organizace působí na bázi dobrovolnosti. Jejich činnost je závislá na dobré vůli jejich členů a dalších subjektů, které jejich činnost podporují, ale samozřejmě i na finančních prostředcích, které se jim podaří pro svou činnost získat. Při zapojení těchto organizací do integrovaného záchranného systému je velkým pozitivem vůle, nasazení a nadšení jejich členů, se kterým k činnosti přistupují. Negativem je časová dostupnost těchto sil a prostředků, která se odvíjí z faktu, že členové těchto organizací tuto dobrovolnou činnost vykonávají ve svém volném čase.

7. KLÍČOVÁ SLOVA

- Integrovaný záchranný systém
- Ostatní složky integrovaného záchranného systému
- Nestátní neziskové organizace
- Dohoda o plánované pomoci na vyžádání
- Síly a prostředky

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostrava, 2005. 140 s.
ISBN 80-86634-70-1
2. LINHART, Petr. *Některé otázky ochrany společnosti*. 1. vyd. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. 94 s.
ISBN 80-86640-43-4
3. LINHART, Petr, ŠILHÁNEK, Bohumil. *Nevládní organizace působící v ochraně obyvatelstva v některých evropských zemích*. Vyd. 1. Praha: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2009. 106 s.
ISBN 978-80-86640-87-7
4. PROCHÁZKA, Zdeněk. *Humanitární pomoc v České republice*. 3. vyd. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006. 53 s. ISBN 80-86640-53-1
5. REKTOŘÍK, Jaroslav, a kol. *Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení*. 2. vyd. Praha: EKOPRESS, 2007. 187 s.
ISBN 978-80-86929-25-5
6. ŠEDIVÝ, Marek, MEDLÍKOVÁ, Olga. *Úspěšná nezisková organizace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 154 s.
ISBN 978-80-247-2707-3
7. Usnesení vlády České republiky ze dne 19. května 1993 č. 246 k návrhu zásad Integrovaného záchranného systému
8. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému
9. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

10. *ADRA* [online]. c2007 [cit. 2010-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.adra.cz/adra/cz/>>
11. *Český červený kříž: Oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. 2009 [cit. 2010-03-20]. Stanovy Českého červeného kříže. Dostupné z WWW: <<http://www.cervenyriz.eu/cz/stanovy.aspx>>
12. *Český červený kříž: oficiální stránky Českého červeného kříže* [online]. 1999 - 2009 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.cervenyriz.eu/cz/cz_root.aspx>
13. *Diecézní charita České Budějovice* [online]. c2008 - 2010 [cit. 2010-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.charitacb.cz/>>
14. *Dobrovolní hasiči.cz: Oficiální informační server Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. c1999 - 2010 [cit. 2010-04-26]. Dokumenty. Dostupné z WWW: <http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=312&Itemid=71>
15. *Jihočeská záchranná brigáda kynologů* [online]. c2009 [cit. 2010-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.jihocesti.zachranari.cz/>>
16. Polsko In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Polsko>>
17. Rakousko In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rakousko>>
18. Slovensko In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>>

19. SRN In *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/SRN>>
20. *Vodní záchranná služba Českého červeného kříže* [online]. 2003 [cit. 2010-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.vzs.cz/>>

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Strukturovaný rozhovor

Příloha č. 2 – Dotazník

Příloha č. 3 – Metodický materiál

Příloha č. 1

Strukturovaný rozhovor

Organizace:

.....

Dotazovaný

zástupce:.....

1. Jaké činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva, v přípravě na vznik mimořádných událostí a po jejich vzniku může Vaše organizace nabídnout?

1.

2.

3.

4.

5.

6.

2. Jakým způsobem je ověřována kvalifikace Vašich členů či činností, které poskytujete?

1.

2.

3.

4.

5.

3. Jsou podle Vašeho názoru v integrovaném záchranném systému (dále jen „IZS“) využívány veškeré služby, které nabízíte?

ANO

NE – uveďte, které využity nejsou a proč

1.
2.
3.
4.
5.

4. Byla v minulosti při mimořádné události vyžádána pomoc Vaší organizace cestou IZS či krizového štábu?

NE

ANO – blíže specifikujte

1.
2.
3.
4.
5.

5. Máte zájem o školení v oblasti IZS a ochrany obyvatelstva?

ANO

NE

Příloha č. 2

Vážená paní, vážený pane,

jako studentka Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v oboru Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE si Vás dovoluji požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit jako jeden z podkladů pro zpracování mé bakalářské práce. Práce je zpracovávána na téma „Zapojení nestátních neziskových organizací do integrovaného záchranného systému“. Dotazník předkládám cíleně příslušníkům HZS Jihočeského kraje, kteří se při výkonu služby setkávají nebo mohou setkat se zapojením nestátních neziskových organizací do IZS. Svým zapojením do tohoto šetření přispějete k objektivnímu vyhodnocení zapojení cíle mé práce.

Děkuji Vám za spolupráci.

D o t a z n í k

pro vybrané příslušníky Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje

Vaše zařazení u HZS Jihočeského kraje:

1. Uveďte, s jakými nestátními neziskovými organizacemi má IZS v rámci Jihočeského kraje uzavřené dohody o plánované pomoci na vyžádání?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Spolupracujete při výkonu služby s nestátními neziskovými organizacemi v rámci preventivní fáze – při přípravě na vznik mimořádné události? Pokud ano, co je náplní této činnosti?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Máte zkušenosti s nestátními neziskovými organizacemi jako s druhosledovými složkami IZS při činnostech ve fázi obnovy? Pokud ano, rozveďte.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Příloha č. 3

Ochrana obyvatelstva a krizové řízení

ve vztahu k zapojení ostatních složek integrovaného záchranného systému

Metodická pomůcka pro nestátní neziskové organizace jako ostatní složky IZS

O b s a h:

1. Úvod
2. Základní pojmy
3. Integrovaný záchranný systém a ochrana obyvatelstva
4. Složky IZS
5. Dohody o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání
6. Způsob řízení záchranných a likvidačních prací
7. Stupně poplachů IZS
8. Velitel zásahu
9. Součinnost složek IZS
10. Varování a vyrozumění
11. Koordinace složek IZS
12. Závěr
13. Seznam literatury

1. ÚVOD

S rozšiřujícím se spektrem možných ohrožení obyvatelstva v nevojenské oblasti stoupá i potřeba přípravy na vznik mimořádných událostí různého charakteru a rozsahu. Pro provádění záchranných a prvořadých likvidačních prací při mimořádných událostech slouží v České republice integrovaný záchranný systém. Potřeba využití všech dostupných sil a prostředků je pak pokrývána jak činností jeho základních složek, tak i složek ostatních. Nestátní neziskové organizace poskytují jako ostatní složky integrovaného záchranného systému plánovanou pomoc na vyžádání při záchranných a likvidačních pracích. Tato metodická pomůcka byla vypracována s cílem poskytnout těmto organizacím přehled o základních pojmech integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) a ochrany obyvatelstva a o základních právních předpisech upravujících tuto problematiku. Materiál má sloužit nejen nestátním neziskovým organizacím ale i dalším ostatním složkám IZS k orientaci v celém systému.

2. ZÁKLADNÍ POJMY

- *Mimořádná událost* je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.
- *Havárie* je mimořádná událost vzniklá v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, užitím, zpracováním, výrobou, skladováním nebo přepravou nebezpečných látek nebo nakládáním s nebezpečnými odpady.
- *Živelní pohroma* je mimořádná událostí vzniklá v důsledku škodlivého působení přírodních sil.
- *Krizovou situaci* se rozumí mimořádná událost, při níž je vyhlášen některý z krizových stavů – stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu.
- *Záchranné práce* jsou činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení

života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, které vedou k přerušení jejich příčin.

- *Likvidační práce* jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.
- *Věcná pomoc* je poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce. Věcnou pomocí je i pomoc dobrovolně poskytnutá bez výzvy se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu nebo starosty obce.
- *Osobní pomoc* je činnost nebo služby při provádění záchranných prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce. Osobní pomocí je i pomoc dobrovolně poskytnutá bez výzvy se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, Starosty obce nebo hejtmána kraje.
- *Plánovaná pomoc na vyžádání* je dohodnutý způsob poskytnutí pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací.
- *Místo zásahu* je místo nasazení složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události.
- *Civilní obrana* je plnění humanitárních úkolů s cílem je chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepříznivé události a vytvořit nezbytné podmínky pro přežití.

3. IZS A OCHRANA OBYVATELSTVA

Integrovaný záchranný systém je zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“), definován jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Již ze samotné definice tedy vyplývá, že integrovaný záchranný systém není institucí či organizací, nýbrž systém s nástroji spolupráce a modelovými postupy součinnosti. Jeho účelem je využití veškerých

možných zdrojů a kompetencí potřebných pro zabezpečení záchranných a likvidačních prací, a to prostřednictvím plánované kooperace. Má zabezpečit ukončení bezprostředního vlivu mimořádné události či krizové situace na osoby a životní prostředí a zahájit obnovu přijatelných životních podmínek společenského života a materiálních hodnot.

Jednotlivé složky IZS si však zachovávají svou právní subjektivitu i princip samostatného financování, jejich působením v IZS není dotčeno jejich působení a úkoly stanovené příslušným právním předpisem (viz. níže).

IZS vznikl z potřeby každodenní činnosti záchranářů, zejména při složitých haváriích, nehodách a živelních pohromách, kdy je třeba organizovat společnou činnost všech, kdo mohou svými silami a prostředky, kompetencemi nebo jinými možnostmi přispět k provedení záchrany osob, zvířat, majetku nebo životního prostředí.

Pojem ochrana obyvatelstva lze v širším slova smyslu chápat jako plnění úkolů civilní obrany, přípravu na mimořádné události a provádění záchranných a likvidačních prací složkami IZS. Zákon o IZS, který stanoví složky a jejich působnost, jakož i pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů tedy upravuje i problematiku ochrany obyvatelstva na úrovni citovaných subjektů. V tomto smyslu je ochrana obyvatelstva součástí záchranných a likvidačních prací při řešení mimořádných událostí. Její úkoly však mohou být soustředěny i na tu fázi řešení mimořádné události, která je za hranicí záchranných a likvidačních prací. Ochrana obyvatelstva je tudíž využívána zejména pro řešení krizových situací.

4. SLOŽKY IZS

Integrovaný záchranný systém se použije při přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami

IZS. V závislosti na působení v rámci IZS jsou jeho složky rozlišeny na základní a ostatní.

Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tímto účelem rozmísťují své síly a prostředky po celém území ČR. Jsou jimi:

- *Hasičský záchranný sbor České republiky* (zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů)
- *jednotky požární ochrany* zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- *zdravotnická záchranná služba* (zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů),
- *Policie České republiky* (zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů).

Ostatními složkami IZS jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Ostatní složky IZS nastupují tam, kde základní složky IZS při záchranných a likvidačních pracích nestačí. Jejich začlenění je podmíněno uzavřením dohody o plánované pomoci na vyžádání.

5. DOHODY O POSKYTNUTÍ PLÁNOVANÉ POMOCI NA VYŽÁDÁNÍ

Dohodu o plánované pomoci na vyžádání uzavírají na základě 21 zákona o IZS a v souladu s § 15 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen „Vyhláška o IZS“) ostatní složky IZS s generálním ředitelstvím nebo hasičským záchranným sborem kraje (dále jen „HZS kraje“) pro sestavení poplachového plánu. Plánovanou pomocí na vyžádání se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytování pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. s § 21 zákona o IZS.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání (dále jen „dohody“) stanovují rozsah poskytnutí pomoci ostatní složkou, upravují v souladu s posláním jejich účastníků zásady součinnosti při provádění záchranných a likvidačních prací. Dohody definují závazky obou stran a podmínky jejich plnění a jejich obsah se liší podle charakteru, způsobu a rozsahu pomoci poskytované ostatní složkou IZS (dále jen „složka IZS“). V dohodách by měly být zapracovány zejména:

- identifikační údaje obou stran dohody, adresář kontaktních míst obou účastníků, spojení a další nezbytné údaje vč. zakotvení povinnosti poskytování informací o každé změně těchto údajů,
- na straně složky IZS poskytnutí údajů o charakteru a rozsahu poskytované pomoci, výpis sil a prostředků vč. časových limitů pro jejich nasazení, adresář a kontaktní místa pro povolávání při každé změně; závazek poskytnutí plánované pomoci na základě výzvy krajského operačního střediska IZS (dále jen „KOPIS“) v požadovaném rozsahu; závazek zajištění připravenosti vlastních sil a prostředků k provádění činnosti v souladu s dohodou,
- na straně HZS kraje informování velitele jednotek požární ochrany v rámci kraje a pracoviště KOPIS o možnostech použití a využití sil a prostředků složky, o kontaktních místech a způsobu vyžadování pomoci; povolávání sil a prostředků složky IZS v případě nutnosti za účelem provádění pomoci při

živelních pohromách a jiných mimořádných událostech na území kraje; zajišťování poskytnutí informační podpory NNO prostřednictvím KOPIS.

V dohodách by dále měla být zakotvena povinnost

- vzájemného informování a konzultací v oblasti uzavřených závazků,
- vzájemné výměny dokumentů a pomůcek v oblasti odborné přípravy,
- vzájemného neprodleného informování o zásadních změnách v systému povolávání a v kontaktních místech pro vyžádání pomoci apod.

V dohodách by zároveň měly být upraveny náhrady výdajů za poskytnutí plánované pomoci. Tyto řeší zákon o IZS, kde je v § 29 odst. 3 stanoveno:

„Jde-li o vykonání osobní pomoci, u níž nelze určit výši náhrady dohodou nebo postupem podle zvláštních právních předpisů, stanoví se náhrada ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce nebo služby. Při stanovení náhrady za věcnou pomoc se vychází z výše výdajů vzniklých povinnému nebo z výše náhrady obvykle účtované za použití stejného nebo obdobného věcného prostředku v době jeho poskytnutí, zjištěné podle zvláštního právního předpisu.“ V odst. 4 je pak dále uvedeno *„Poskytne-li podnikající fyzická osoba, která má příjmy pouze z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti osobní pomoc na výzvu velitele zásahu nebo v rámci plánované pomoci na vyžádání, náleží jí náhrada ušlého výdělku za dobu, po kterou pomoc poskytne. Náhradu poskytuje krajský úřad, v jehož správním obvodu byla pomoc poskytována. Při výpočtu náhrady ušlého výdělku se postupuje přiměřeně podle zvláštního právního předpisu.“* V § 29 odst. 5 zákona o IZS je dále řešeno oprávnění obcí, krajů a složek IZS požadovat uhrazení nákladů, které vynaložily jako náhradu za poskytnutí věcné nebo osobní pomoci, za provedené likvidační práce a škody prokazatelně vzniklé havárií po původci havárie. Těmito úhradami jsou pak kompenzovány vynaložené výdaje.

Ustanovení § 30 zákona o IZS řeší odpovědnost státu za škodu způsobenou právníckým a fyzickým osobám vzniklou v příčinné souvislosti se záchrannými a likvidačními pracemi a cvičeními prováděnými podle zákona o IZS.

Jak již bylo výše zmíněno, dohody jsou uzavírány na základě a v souladu se zákonem o IZS a dalšími souvisejícími právními normami. Konkrétní předmět plnění a závazek složky IZS vyplývá z náplně její činnosti.

6. ZPŮSOB ŘÍZENÍ ZÁCHRANNÝCH A LIKVIDAČNÍCH PRACÍ

KOPIS disponuje s poplachovým plánem IZS kraje. Síly a prostředky pro záchranné a likvidační práce jsou z titulu ostatních složek IZS vyžadovány prostřednictvím operačních a informačních středisek HZS kraje.

K realizaci opatření v rámci IZS dochází v okamžiku, kdy se na místě negativní události sejdou dvě a více složek IZS a je třeba společně řešit vzniklou situaci. Koordinací složek IZS při společném zásahu se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací a řízení součinnosti složek. Způsob řízení lze obecně rozdělit do třech úrovní:

- taktická úroveň,
- operační úroveň,
- strategická úroveň.

Taktická úroveň řízení znamená koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek a v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události a zároveň řízení součinnosti těchto složek. Za veškerou činnost související se záchrannými a likvidačními pracemi odpovídá velitel zásahu, tím je obvykle velitel jednotky požární ochrany, pokud zvláštní právní předpisy nestanovují jinak. Dále jím může být příslušný funkcionář HZS s právem přednostního velení nebo součinnost složek řídí velitel nebo vedoucí zasahujících sil a prostředků složky, která v místě zásahu provádí převažující činnost. Velitel zásahu vyhlásí podle závažnosti mimořádné události odpovídající stupeň poplachu podle poplachového plánu IZS.

Operační úroveň – řízení na operační úrovni je prováděno operačním a informačním střediskem IZS, kterým je zároveň operační a informační středisko HZS.

Operační střediska zajišťují obsluhu linek tísňového volání 150, 155 a 158. Operační a informační středisko IZS kraje (KOPIS) má ordinační roli vůči operačním střediskům – ovládá systémy varování a vyrozumění obyvatelstva, je spojovacím bodem mezi místem zásahu a nejvyšší úrovní řízení, zajišťuje příjem linky tísňového volání 112. KOPIS povolává na žádost velitele zásahu k nasazení ostatní složky IZS podle daného stupně poplachového plánu.

Strategická úroveň řízení spočívá přímém angažování starosty obce s rozšířenou působností, hejtmana kraje nebo Ministerstva vnitra do koordinační činnosti při provádění záchranných a likvidačních prací v případě, že jsou o to požádání velitelem zásahu. K této činnosti využívají jako pracovní orgán předem ustavený krizový štáb a krizové plán. Koordinační činnosti na strategické úrovni slouží *havarijní plán kraje*, který je zpravidla členěn podle území okresů. U významných potenciálních zdrojů rizika vzniku negativní události (např. objekty chemického průmyslu, jaderně-energetická zařízení) se z hlediska ochrany obyvatelstva a z důvodu usnadnění záchranných a likvidačních prací zpracovávají *vnější havarijní plány* těchto objektů.

7. STUPNĚ POPLACHŮ IZS

První stupeň poplachu

→ je vyhlášen v případě, že mimořádná událost ohrožuje jednotlivé osoby, jednotlivý objekt nebo jeho část, jednotlivé dopravní prostředky osobní nebo nákladní dopravy nebo plochy území do 500 m², nebo záchranné a likvidační práce provádí základní složky, které není nutno při společném zásahu nepřetržitě koordinovat.

Druhý stupeň poplachu

→ je vyhlášen v případě, že mimořádná událost ohrožuje nejvýše 100 osob, více jak jeden objekt se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy osob, cenný chov zvířat nebo plochy území do 10 000 m², nebo záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky z kraje, kde mimořádná

událost probíhá, nebo je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu při společném zásahu.

Třetí stupeň poplachu

→ je vyhlášen v případě, že mimořádná událost ohrožuje více než 100 a nejvýše 1000 osob, část obce nebo areálu podniku, soupravy železniční přepravy, několik chovů hospodářských zvířat nebo plochy území do 1 km², povodí řek, produktovody, jde o hromadnou havárii v silniční dopravě nebo o havárii v letecké dopravě, nebo záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky nebo se využívají síly a prostředky z jiných krajů, nebo je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo rozdělit na sektory a úseky.

Čtvrtý stupeň poplachu

→ je vyhlášen v případě, že mimořádná událost ohrožuje více než 1000 osob, celé obce, plochy území nad 1 km², nebo záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky nebo se využívají síly a prostředky z jiných krajů, Armády ČR, nebo zahraniční pomoci, nebo je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo rozdělit na sektory a úseky, nebo společný zásah složek IZS vyžaduje koordinaci na strategické úrovni hejtmanem kraje.

8. VELITEL ZÁSAHU

Velitel zásahu provádí koordinaci složek při společném zásahu v místě zásahu a to buď sám, s pomocníkem velitele zásahu nebo prostřednictvím štábu velitele zásahu, velitelů sektorů a velitelů úseků. Štáb velitele zásahu je využíván při koordinaci složek IZS a připravuje rozhodnutí velitele zásahu.

Povinnosti velitele zásahu

- organizuje záchranné a likvidační práce s ohledem na zásady koordinace složek a po konzultaci s vedoucími složek stanoví celkový postup provedení

záchranných a likvidačních prací; při tom vychází z typové činnosti složek při společném zásahu,

- zajišťuje součinnost mezi jednotlivými vedoucími složek, včetně označení velitele zásahu, náčelníka a členů štábu velitele zásahu a vedoucího složky,
- ukládá potřebné příkazy vedoucím složek; síly a prostředky složek nadále podléhají vedoucím složek,
- organizuje členění místa zásahu,
- stanovuje v místě zásahu svého nástupce při případ předání funkce velitele zásahu,
- organizuje spojení mezi místem zásahu a územně příslušným operačním a informačním střediskem při předávání informací,
- vyhláší nebo upřesňuje pro místo zásahu odpovídající stupeň poplachu územně příslušného poplachového plánu IZS,
- povolává potřebné množství sil a prostředků složek na místo zásahu prostřednictvím územně příslušného operačního a informačního střediska, organizuje součinnost složek s ostatními právníky a fyzickými osobami poskytujícími osobní a věcnou pomoc, se správními úřady, orgány obcí a jejich organizačními složkami.

Pravomoci velitele zásahu

Velitel zásahu je v místě provádění záchranných a likvidačních prací oprávněn:

- zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu a nařídít, aby místo zásahu opustila osoba, jejíž přítomnost není potřebná,
- nařídít evakuaci osob, popřípadě stanovit i jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí,
- vyzvat osobu, která se nepodřídila stanoveným omezením, aby prokázala svoji totožnost, tato osoba je povinna výzvě vyhovět,
- nařídít bezodkladné provádění nebo odstraňování staveb, terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí,
- vyzvat právnické osoby nebo fyzické osoby poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,

- zřídit štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán a určit náčelníka a členy štábu,
- rozdělit místa zásahu na sektory, popřípadě úseky a stanovit jejich velitele, kterým je oprávněn ukládat úkoly a rozhodovat o přidělování sil a prostředků do podřízenosti velitelů sektorů a úseků.

Velitel zásahu přímo řídí osoby, které určil do funkcí – např. náčelníka štábu velitele zásahu a dále vedoucí složek – vyjma těch, které jsou pod přímým velením velitele sektoru nebo velitele úseku. Je nezbytně nutné, aby byl velitel zásahu řádně označen – pásku na levé paži s nápisem „VELITEL ZÁSAHU“ nebo vestou se stejným nápisem.

9. SOUČINNOST SLOŽEK IZS

Součinnost složek IZS je zajišťování prostřednictvím soustavné činnosti velitele zásahu nebo

- velitele sektoru nebo velitele úseku, jejichž úkoly a ve vztahu k řízení součinnosti složek IZS jsou obdobné jako velitele zásahu, jsou ovšem omezeny na svěřený sektor nebo úsek,
- štábu velitele zásahu,
- spojení.

Složky zpracovávají vlastní dokumentaci o záchranných a likvidačních pracích, které prováděly v prvním nebo druhém stupni poplachu vyhlášeném pro místo zásahu.

Vedoucí složky

- je v místě zásahu označen reflexní vestou nebo rukávovou páskou, které označují také příslušnost k složce; toto označení si zabezpečuje každá složka sama,

- ohlašuje veliteli zásahu svou přítomnost a množství sil a prostředků ihned poté, co se dostaví na místo zásahu,
- se podřizuje příkazům velitele zásahu, podává mu informace o plnění úkolů a situaci v místě svého nasazení, v případě bezprostředního ohrožení života sil je oprávněn změnit rozhodnutí nadřízených,
- předává řízení složky po dobu nepřítomnosti nástupci,
- oznamuje nadřízenému vznik situace, kdy hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a života sil složek a činí neodkladná opatření k ochraně jejich životů a zdraví,
- předává veliteli zásahu potřebné podklady pro zpracování zprávy o zásahu.

Spojení mezi složkami v místě zásahu a z místa zásahu na operační a informační středisko je zabezpečováno prostřednictvím:

- hromadné radiokomunikační síť IZS,
- veřejné telekomunikační síť, ve které je spojení jištěno v rámci regulačních opatření uplatněním přednostního spojení.

Nelze-li postupovat výše uvedeným způsobem, je spojení zabezpečováno prostřednictvím

- veřejné pevné telekomunikační síť,
- prostředků vyčleněné mobilní telekomunikační síť,
- záložní radiové síť v přímém režimu na určeném kmitočtu,
- spojky nebo vytvořené radiové síť pro tranzitní přenos zpráv, které se použijí při selhání všech technologií, nebo
- posilových prostředků mobilní telekomunikační síť.

10. VAROVÁNÍ A VYROZUMĚNÍ

Včasně a kvalifikovaně zahájení realizace ochranných opatření v případech ohrožení obyvatelstva může významně zamezit ztrátám na životech, škodách na zdraví a majetku. Rozhodující roli zde hraje včasné a správné předání varovných informací

směrem k obyvatelstvu a zároveň vyrozumění všech složek, orgánů a osob určených pro řízení a provádění preventivních opatření nebo opatření k odstraňování následků mimořádných událostí a řešení krizových situací.

Jednotný systém varování a vyrozumění

Zákon o IZS ukládá ministerstvu vnitra, jehož úkoly plní Generální ředitelství HZS ČR, zajišťovat a provozovat jednotný systém a varování a vyrozumění (dále jen „JSVV“). Je to v podstatě souhrn orgánů a institucí, organizačních, technických a provozních opatření a vazeb mezi nimi a technologií zabezpečujících varování a vyrozumění obyvatelstva.

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (dále jen „Vyhláška 380/2002“) stanoví, že JSVV je technicky, provozně a organizačně zabezpečen vyrozumívacími centry, telekomunikačními sítěmi a koncovými prvky varování a vyrozumění (rotační sirény, elektronické sirény a místní informační systémy). Základní technologickou infrastrukturu JSVV tvoří systém selektivního radiového návěštění.

Varování obyvatelstva

Varování je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání varovné informace o reálně hrozící nebo již vzniklé mimořádné události nebo krizové situaci obyvatelstvu. Varovná informace může mít charakter akustický, verbální nebo optický.

Vyrozumění

Vyrozumění je komplexní souhrn organizačních, technických a provozních opatření zabezpečujících včasné předání informací o hrozící nebo již vzniklé mimořádné události složkám IZS, orgánům územní samosprávy a státní správy, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních nebo krizových plánů. Hlavním účelem vyrozumění je co nejrychleji zaktivovat činnost určených

organizací a osob pro řízení a provádění preventivních opatření nebo opatření k odstraňování následků mimořádných událostí a řešení krizových situací.

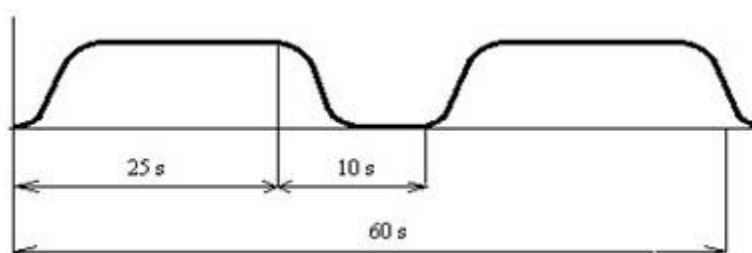
Lze definovat tyto typy vyznění:

- vyznění a povolání složek IZS k provedení konkrétního zásahu,
- vyznění osob (členů krizového štábu, např. hejtmána, primátora, starosty atd.),
- vyznění orgánů a organizací (příslušné složky IZS, orgány územních samosprávných celků, významné státní instituce atd.)

Signál „Požární poplach“

Tento signál je určen pro svolání jednotek požární ochrany sbor/ dobrovolných hasičů a **není varovným signálem**. Jeho průběh je standardizován Vyhláškou 380/2002.

Schéma průběhu signálu požární poplach – rotační siréna – přerušovaný tón:

Elektronickou sirénou a místními informačními systémy s vlastnostmi elektronických sirén je signál „Požární poplach“ vyhlášován střídavým tónem (napodobuje hlas trubky troubící tón „HÓ-ŘÍ, HÓ-ŘÍ“) po dobu jedné minuty a je doplněn verbální informací č. 7 „Požární poplach“.

11. KOORDINACE SLOŽEK IZS

Koordinace složek IZS při společném zásahu spočívá mimo jiné v zajišťování:

- záchranu bezprostředně ohrožených osob, zvířat nebo majetku, popř. jejich evakuace,

- poskytnutí neodkladné zdravotní péče zraněným osobám,
- přijetí nezbytných opatření pro ochranu životů a zdraví osob ve složkách IZS,
- přijetí opatření v místech očekávaných účinků při předpokládaném šíření mimořádné události, které zajistí
 - průzkum šíření mimořádné události,
 - informování nebo varování obyvatelstva na území mimořádné události, evakuace obyvatelstva, popř. zvířat,
 - vyhledání zraněných nebo bezprostředně ohrožených osob,
 - ošetření zraněných osob,
 - poskytnutí pomoci osobám, které nelze evakuovat, regulace volného pohybu osob a dopravy v místě zásahu a jeho okolí,
 - střežení evakuovaného území a majetku,
- poskytnutí nezbytné humanitární pomoci postiženým osobám,
- poskytování nezbytných informací o mimořádné události a o provádění záchranných a likvidačních prací sdělovacím prostředkům a veřejnosti.

12. ZÁVĚR

Tento materiál byl vypracován jako podklad k využití pro příslušná pracoviště HZS krajů, která provádějí odbornou přípravu pro ostatní složky IZS. Zapojení ostatních složek IZS při mimořádné události či krizové situaci hraje nezbytnou roli v provádění plnění úkolů ochrany obyvatelstva v širším pojetí. V rámci připravenosti IZS na plnění těchto úkolů nelze tedy opomíjet nutnost povědomí *všech složek IZS* o systému koordinace záchranných a likvidačních prací, o úkolech, právech a povinnostech jednotlivých podílejících se subjektů. Jedině tak bude možno zabezpečit ukončení bezprostředního vlivu působení mimořádné události či krizové situace na osoby a životní prostředí a zahájit obnovu přijatelných životních podmínek společenského života a materiálních hodnot.

13. SEZNAM LITERATURY

- KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. Frýdek - Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2005. 140 s. ISBN 80-86634-70-1
- LINHART, Petr. *Některé otázky ochrany společnosti*. Vydání první. Praha 4: MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. 95 s. ISBN 80-86640-43-4.
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
- *Základní poznatky o varování a tísňovém informování obyvatelstva a vyrozumění: informativní učební text*. 1. vydání. Lázně Bohdaneč: Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, 2006. 11 s.
- BUREŠ, Lubomír; SVITÁK, Martin. *Integrovaný záchranný systém I.: doplňkové texty pro posluchače kombinované formy studia studijního programu "Ochrana obyvatelstva" studijního oboru "Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE"*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. 35 s.